

"Zbirka"
navdihujočih zgodb
o neformalni
izobrazbi

V projektu Youth ambassadors of Non Formal Learning (Mladi ambasadorji neformalnega učenja) želimo z inovativno metodologijo spodbujati sodelovanje v dejavnostih neformalnega izobraževanja in pomembnost potrjevanja in priznavanja kompetenc, pridobljenih zunaj formalnega izobraževalnega okolja.

V projektu želimo raziskati, kaj je bilo doslej narejenega na tem področju, raziskati najboljše prakse in uspešne zgodbe ter se pripraviti, da bi prek usposabljanj v okviru projekta okrepili pomen neformalnega učenja.

V tej Zbirki smo zbrali navdihujoče zgodbe mladih, ki zahvaljujoč neformalnemu izobraževanju gradijo svojo osebno in poklicno pot, in so v kratkem zapisu izpostavili svoje dosežke ter pomembnost neformalnega učenja v povezavi z njihovo prihodnostjo.

Vsaka izmed partnerskih organizacij, te prihajajo iz 11 držav, je zbrala najmanj pet zgodb, ki so se nato uvrstile v to Zbirko, ki jo želimo s pomočjo mladih ambasadorjev uporabiti kot orodje za promocijo neformalnega učenja.

Še posebej se moramo zahvaliti več kot 50 mladim "ambasadorjem neformalnega učenja", ki so z nami delili svoje navdihujoče zgodbe.

Hvala vsem partnerjem v projektu: Društvo za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (Novo mesto/Slovenija); The Future Now Association (Sofija/Bolgarija); Kosovo Center of Diplomacy (Priština/Kosovo); United Societies of Balkans (Solun/Grčija); Youth 4 Society (Tirana/Albanija); Center for Intercultural Dialogue (Kumanovo/Severna Makedonija); Asocijacija za demokratiški prosperitet – ZID (ADP-ZID) (Podgorica/Črna gora); NGO IUVENTA (Šabac/Srbija); Turk Girisim ve Is Dunyasi Konfederasyonu (Istanbul/Turčija); TDM 2000 (Cagliari /Italija).

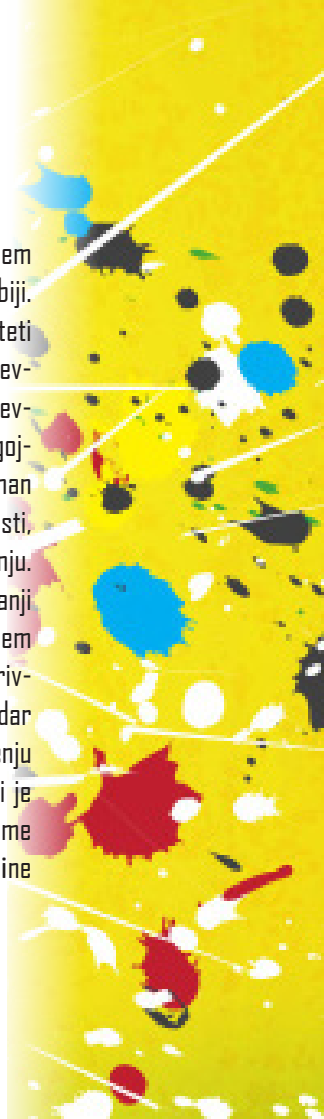
Projekt je sofinanciran s strani programa Erasmus+ (KU2 -Sodelovanje za inovacije in izmenjava dobrih praks - krepitev zmogljivosti na področju mladine.) in ob podpori Instituta za razvoj mladih KULT.

Zbirko je izdala Agencija lokalne demokratije Mostar (LDA Mostar).

Ime mi je Adrijana Nikitović, stara sem 25 let in prihajam iz Beograda v Srbiji. Študiram mednarodne odnose na Fakulteti za politične vede in sem članica Mladih evropskih ambasadorjev, kjer sem mlada evropska atašejka za Zahodni Balkan. Vzgojno-izobraževalni sistem v Srbiji je naravnano tako, da mlade usmerja k poslušnosti, suhoparnosti in nekritičnemu razmišljanju. Že od otroštva sem želela s svojimi dejanji spremeniti svet, pozneje v življenju pa sem našla način za to. Izdala vam bom skrivnost, kako sem odkrila to možnost, vendar

mi morate obljubiti, da jo boste uporabili tudi sami. To je neformalno izobraževanje (NFE)! Po mojem mnenju ima NFE enak pomen kot formalno izobraževanje in samo njuna sinteza naredi človeka celega. NFE mi je pomagal, da sem se izvila iz svojega območja udobja in pobegnila iz znanega okolja in vsakdanje rutine. Zame to pomeni, da sem postala bolj samozavestna, začela razvijati nove veščine, izboljšala znanje angleščine

in se naučila novih jezikov, poleg tega dosegam zastavljene cilje in razvijam svoj potencial. NFE spodbuja ustvarjalnost, širi talente, ozavešča potrebe drugih ljudi in veliko nauči o razlikah in podobnostih, ki premikajo ta planet. Prek neformalnega izobraževanja bolje spoznavam in razumem sebe, in kar je še pomembnejše, tudi druge. NFE je neprecenljiv, ker je ponuja pridobivanje znanja in izkušenj, ki jih ne morete pridobiti z obiskom potovalne agencije in plačilom njenih storitev,

ne morete jih pridobiti tako, da obiščete knjižnico in se naučite nečesa iz knjig.

ZNFE ustvarite svoje potovanje in napišete svojo knjigo. Upam, da bo moje potovanje postalo naše potovanje in da vam bo moje skrivno orodje pomagalo zapolniti strani v vaši knjigi.

Adrijana Nitković

Aleksandra Mihajlovska je profesionalna igralka, dela v Narodnem gledališču Kumanovo. Vzporedno z gledališko kariero že od leta 2007 v okviru različnih organizacij in mrež deluje na področju usklajevanja, upravljanja in spodbujanja mladinskih projektov. Kot trenerka in moderatorica se ukvarja s promocijo gledaliških tehnik kot orodij za družbene spremembe. Zaključuje specialistični študij s področja psihodramske psihoterapije. Leta 2017 je soustanovila Center za osebnostni in kreativni razvoj Percipio, kjer zdaj vodi gledališke delavnice za osebni in kreativni razvoj mladih in otrok.

Prve izkušnje na področju neformalnega izobraževanja je pridobila v prvem letniku srednje šole. Postala je del mladinske mreže Blue Sky in ena od voditeljev lokalnega kluba, ki ga je ustanovil in koordiniral Britanski svet. Leto pozneje se je pridružila lokalnim moderatorjem Centra za neformalno izobraževanje Triagolnik v Kumanovu, potem ko je opravila njihovo usposabljanje za mladinske delavce.

Leta 2008 se je pridružila Centru za medkulturni dialog (CID) in kmalu zatem tudi organizacijski ekipi mladinske izmenjave, podprte s **strani Mladi v akciji**. V letih 2010–2013 je sodelovala pri projektih EVS. V obdobju 2015–2017 je bila v mladinskem centru MultiKulti koordinatorka lokalnih dejavnosti, ki jih podpirajo s projekti MultiKulti Cube, MultiKulti Social Youth Service in MOTIV8, ki ga financira UNDP. Še vedno je del družine CID kot zunanja strokovnjakinja za medkulturni dialog in sodelovanje mladih z umetnostjo.

Jasno lahko rečemo, da so njeni formalni izobrazbi vedno sledile neformalne dejavnosti. Aleksandra verjame, da ji je vse, kar je počela pri projektih, prineslo nov pogled na dogajanje, jo spodbudilo k tveganju, uživanju v raznolikosti v kateremkoli pogledu in k temu, da se je vedno zavedala različnih perspektiv in različnih svetov. To je vplivalo tudi na njeno igralsko kariero, saj jo je spodbujalo, da raziskuje gledališče zunaj formalnega okolja in spoznava, na kakšne načine ga je mogoče ustvariti in uporabiti. Delo na odru v kombinaciji z delom s skupinami jo je pripeljalo do psihodramske psihoterapije, področja, ki ga trenutno raziskuje in bi bilo zanjo brez poprejšnjih izkušenj z vodenjem projektov in skupin morda nedosegljivo.

Aleksandra zato vse mladostnike spodbuja, da izkoristijo možnosti, ki jim jih ponuja neformalno izobraževanje, se vpišejo v lokalne in mednarodne dejavnosti, sledijo osebnim interesom, raziskujejo in potujejo, spoznavajo ljudi in si izmenjujejo vse – kulture, ideje in notranje svete. Udeleženci v neformalnem učenju najdejo podporo in so cenjeni, hkrati pa imajo svobodo izbire: sami se odločijo, da bodo aktivni; sami se odločijo za sodelovanje ali umik; sami izberejo, ali bodo prestopili svoje meje in si določili nove glede na svoje osebne potrebe in ne glede na potrebe vnaprej oblikovanega sistema.

Aleksandra

Moje ime je Ana Barbara Kovačević. Čeprav sem diplomirana pedagoginja in sem magistrirala iz izobraževalnih politik, že leta delam kot varuška. Z neformalnim izobraževanjem sem prvič prišla v stik pri svojih 16 letih. Takrat sem se prijavila na mednarodni tabor v Franciji, na katerem so sodelovali tudi udeleženci iz Srbije, Nemčije in Francije. Urejali in negovali smo zane-marjene gozdove, prosti čas pa smo z jezikovnimi igrami porabili za učenje osnov vseh treh jezikov. Po 20 dneh tabora smo imeli medkulturni večer in takrat sem že vedela, da to ne bo moja zadnja tovrstna izkušnja.

Naslednji tabor je bil v Nemčiji, udeleženci pa so bili iz številnih držav z vsega sveta (Vietnam, Japonska, Španija, Italija, Francija, Nemčija, Srbija idr.). Stara sem bila 17 let. Takrat sem odkrila, da sem se zaradi interakcije z drugimi udeleženci in zabave zaljubila v tovrstno učenje in pridobivanje praktičnih izkušenj.

Naslednji dve leti sem posvetila programom Mladi v akciji v regiji (Makedonija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška), pri 20 letih pa sem prvič kot vodja ekipe odšla na mladinsko izmenjavo. S sabo sem povabila še štiri udeležence iz Srbije in skupaj smo ustvarjali ulično umetnost in performans. V teh dveh letih sem se tudi veliko naučila o samem pisanju projektov in izpopolnila svojo angleščino. Naučila sem se, kako delovati in se obvladovati v neznanih situacijah in okoljih, uživati zunaj območja udobja ter prenašati pridobljeno znanje in izkušnje.

Leta 2018 sva s prijateljem izpeljala prvo regionalno mladinsko izmenjavo za udeležence iz Hrvaške, Slovenije in Srbije, na kar sva oba izjemno ponosna. Za 28 udeležencev izmenjave je bila to prva tovrstna izkušnja, stike z njimi še vedno ohranjamo, razvila pa so se tudi trdna prijateljstva. Udeležence sva okužila s svojim navdušenjem nad prednostmi, ki jih ponuja program Erasmus+, delila pa sva tudi svoje dotedanje izkušnje pri projektih. Nekatere izmed njih nama je uspelo toliko motivirati, da so se prijavi v Evropsko prostovoljsko službo, drugi pa so pozneje sami zasnovali projekte mladinske izmenjave. Velika škoda je, da se o tej tematiki premalo govori in da med mladimi ni bolj prepoznavna, saj se želijo učiti in razširiti svoje znanje o svetu, ki jih obdaja. Medkulturnost je dragocena stvar, ki jo tovrstni programi omogočajo.

Svoje navdušenje nad vsem tem in navdušenje, ki ga čutim že ob sami misli, da grem na naslednjo mednarodno izmenjavo, bi rada delila s čim več mladimi.

Mimogrede, v zadnjih desetih letih sem bila prostovoljka v številnih organizacijah in tam pridobila veliko več praktičnih izkušenj in razvila precej več mehkih veščin, kot bi jih lahko samo iz teorije v univerzitetni študijski literaturi. Spoznala sem sebe, si razširila obzorja, okrepila samozavest in se na povsem drugačen način zaljubila v svet.

Ana Barbara

Sem Anna, stara sem 21 let, prihajam iz Sofije v Bolgariji in obiskujem zadnji letnik diplomskega študija poslovne psihologije in človeških virov. V prostem času sem nova inštruktorica zumba, ki za svoj prvi razred pripravlja nove pesmi in koreografije. Septembra lani sem sodelovala pri projektu Erasmus+ Guide, s katerim smo začrtali uspešne strategije proti nasilju na podlagi spola. To je bilo moje drugo neformalno izobraževanje; prvega sem se ga udeležila v gimnazijskih letih, ko sem ves mesec bivala v Barceloni v Španiji, z željo, da bi se v mednarodnem okolju naučila različnih marketinških veščin. Za sodelovanje pri teh dveh projektih sem se odločila, ker sem se želela naučiti nekaj novega o sebi, izvedeti več o drugih ljudeh, razviti nove veščine in vaditi angleščino. Pri obeh usposabljanjih je čas minil tako hitro, da sem bila ob njenem izteku prav žalostna in nisem želela oditi in zapustiti teh ljudi. Želela sem z njimi preživeti več časa, raziskati druge kraje in se naučiti še več novih stvari. Oba projekta sta mi dala veliko – spoznala sem nove prijatelje, se naučila novih veščin in pridobila nova znanja, v situacijah, v katerih moram govoriti v angleščini, se zdaj počutim bolj varno in prijetno ter imam več samozavesti, ko govorim pred ljudmi.

V današnjih časih je neformalno izobraževanje zelo dragoceno. Koristno se je učiti novih stvari, hkrati pa vam pomaga najti druge ljudi s podobnimi interesi in idejami. Priložnost, da se povežete z drugimi ljudmi, z njimi delite svoje zgodbe in slišite njihove, si izmenjate ideje, kako izboljšati različne situacije, navežete nova prijateljstva, se naučite nekaj novega o sebi – vse to in še več vam prinese neformalno izobraževanje. Če se še vedno sprašujete, ali se vključiti vanj ali ne – predlagam, da poskusite, ker je res navdihujoče in je dober prvi korak pri samorazvoju.

ANNA

Ime mi je Blazhen Maleski. Sem raziskovalec pri neodvisnem in nepridobitnem možganskem trustu REACTOR – Research in action, ki ima sedež v Skopju v Severni Makedoniji. S tem se ukvarjam zadnjih osem let. Raziskujem vprašanja, povezana z brezposelnostjo, socialnim kapitalom mladih in državljansko udeležbo mladih na splošno. V letih 2017–2019 sem bil predsednik Nacionalnega mladinskega sveta Makedonije.

Moje sodelovanje pri dejavnostih neformalnega izobraževanja (NFE) se je začelo leta 2015, ko sem opravil EVS v Potsdamu v Nemčiji, v organizaciji Mostar Friedensprojekt. Organizacija se je ukvarjala z mladimi begunci, da bi lahko bolje vključili v družbo. Del mojih nalog je bil organizirati dejavnosti Erasmus+, z namenom, da mladim beguncem predstavim priložnosti, ki jih Evropa ponuja mladim.

Pred zaključkom študija na univerzi sem se odločil, da bom formalnemu izobraževanju namenil manj pozornosti in poskušal biti čim bolj aktiven v neformalnem izobraževanju, izvedeti več o ljudeh in organizacijah, ki izvajajo tovrstne dejavnosti, spoznati druge ljudi in videti, kaj delajo za mlade, kako poteka izmenjava mnenj o vprašanih, s katerimi se mladi srečujejo po vsej Evropi, in kaj počnejo v teh državah. Pri neformalnem izobraževanju bi poleg pridobljenega znanja poudaril povezave in lju-

di, še zlasti iz obdobja, ki sem ga preživel v Potsdamu. To me je na neki način pripeljalo do tega, da sem osebnostno rasel, krepilo pa se je tudi moje razumevanje, kako delujejo različne družbe.

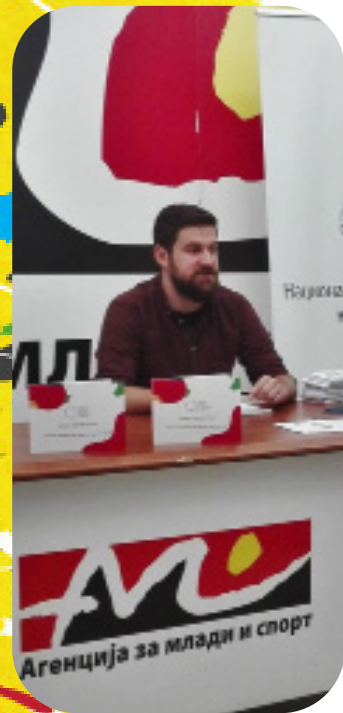
Mislím, da mi je NFE veliko pomagalo pri izbiri kariere in stvari, ki jih počnem zdaj, ter pri odločitvah, kaj želim početi v prihodnosti. Dalo mi je ideje, jasno vizijo, kaj lahko naredim, povezave, da se lahko pogovorim z določenimi ljudmi in dejansko izpeljem dejavnosti, zato je bila ta izkušnja zame kot človeka na splošno zelo pomembna – ne samo za mojo poklicno pot, temveč mi je pomagala pri osebnosti rasti.

Ker delam v nevladnem sektorju, lahko rečem, da je napredek NFE v tem sektorju prepoznaven in je zelo pomemben za pridobivanje izkušenj ljudi v civilni družbi. Mislím pa, da učitelji ne razumejo niti prednosti NFE

ni potrebe, da bi mladi bili del tovrstnih dejavnosti.

Mladi osebi, ki nikoli ni bila del organizacije in nima priložnosti potovati, živeti sama, se učiti novih stvari zunaj formalnega vidika izobraževanja, predlagam, da sodeluje pri vsem, kar dobi v roke, naj je to mladinska izmenjava, usposabljanje za mladinske delavce ali pa evropska solidarnostna enota. Mladi, izrabite vsako priložnost, saj imajo vse te dodatne izkušnje, ki jih pridobite, za vas dodano vrednost in so za mladostnika hkrati velika priložnost, da se osebnostno razvija. Mladim bi rekel, naj stopijo ven iz svojega okolja, se srečajo z drugačnimi ljudmi, razpravljajo, debatirajo in se odkrito pogovorijo o katerikoli temi in stvareh, ki se dogajajo v Evropi ali po svetu, saj bodo le tako lahko razumeli, kaj drugi ljudje čutijo, kako mislijo in kako dojemajo svet.

Blazhen

Me mi je Bleon. Morda te zgodbe ne začenjaj na pravi način, vendar moram poudariti, da so mene in moje prijatelje v šoli, odkar se spomnim, učili po pravilih. Učili so nas in nas še vedno učijo matematike, fizike, kemije, zgodovine, jezikov itd., za katere smo bodisi talentirani ali pa so povezani s poklici prihodnosti, vendar so to hkrati predmeti, ki pri nekaterih učencih vzbujajo pozitivna čustva, pri drugih, ki imajo pri teh predmetih težave z razumevanjem snovi, pa se razvijajo negativna čustva. V šoli so nas učili toliko stvari, različnih enačb, slovnice, zakonov. Ne rečem, da je bilo to neuporabno, vendar nas niso učili ničesar, kar je pomembnejše – ljubezni, skrbi, spoštovanja in pomoči drugim. Danes poznamo različne dejavnosti neformalnega izobraževanja, ki študentom pomagajo duševno, moralno, duhovno in pravilno rasti. Za svoja leta imam veliko izkušenj z dejavnostmi neformalnega izobraževanja, ki so mi pomagale, da sem zrasel v boljšo osebo, ki ima pred seboj svetlo prihodnost. Sodelovanje v neformalnih dejavnostih mi je pomagalo, da imam širok krog prijateljev, več znanj, da sem neodvisen od družine in prijateljev, da sem izjemno ponosen nase in imam bojevniško dušo. Pri desetih letih sem igral v filmu v angleščini. Kot glavni junak sem sanjal o svoji prihodnosti, zaradi vloge pa sem postal bolj samozavesten, saj je bil lik resnično močen karakter in priljubljen. Zaradi tehničnih razlogov ni bil izbran za najboljši film leta, vendar je bil zame zelo pomemben, vloga pa resnično zlahtna. Vedno sem si želel delati po lastnih željah in ne tako, kot so želeli drugi. Seveda, poslušal sem nasvete družine in profesorje, želel sem pa tudi preseči svoje okvire, saj so me omejevali pri rasti. Bil sem tudi član organizacije, ki si prizadeva za otrokove pravice po vsem svetu, v okviru katere smo morali ustvariti sliko, s katero bi opisali razlike med otroki. Slikanje je eden mojih številnih hobijev, zato mi je uspelo naslikati res dobro sliko, ki je nosila odlično sporočilo, da z otroki po svetu ne ravnajo enako. . Ponekod jih že od ranih let izrabljajo

za delo, drugje pa so res lahko otroci – igrajo se z igračkami in uživajo. Tudi svojo sliko sem opisal v angleščini, saj je bil sodnik, ki je slike ocenjeval, Anglež.

Dejavnosti v neformalnem izobraževanju se nisem nehal udeleževati. Obiskoval sem tečaje angleškega jezika, na katerih sem se zelo zabaval, ob tem pa izpopolnjeval znanje jezika ter pridobil prijatelje in spomine. Naučil sem se veliko stvari, o katerih se v šoli nisimo nikoli pogovarjali, pri neformalnem izobraževanju pa smo vsak dan odpirali nove teme, se pogovarjali o svojih sanjah, prihodnjih načrtih itd. Čas, ki sem ga preživel na tečajih, še vedno cenim. Moja najljubša dejavnost neformalnega izobraževanja pa so zagotovo tečaji plavanja. Plavati sem začel pri devetih letih in se vse do lani udeleževal različnih tekmovanj na Kosovu in v Albaniji. Plavanje mi je zelo pomagalo v času pubertete in tudi pri tem, da sem fizično zrasel. Čeprav je zelo individualen šport, sem se od drugih plavalcev naučil različnih tehnik in slogov plavanja.

Dejavnosti neformalnega izobraževanja nam v življenju resnično koristijo, učimo se o človeški empatiji, o človeški ljubezni, spoštljivih dejanjih, začenjamo prepoznavati rasizem. Tudi prostovoljne ure, ki sem jih lani preživel z otroki v poletni šoli pri don Bosku, so bile čudovit čas, saj sem otrokom pomagal sodelovati z drugimi in zmagovati na različnih tekmah. To so lepi spomini.

Zaradi te izkušnje zdaj vem, kako poskrbeti za otroke, in lahko skrbim za dva dojenčka – sestrina dvojčka. Danes so vloge pravzaprav zamenjane; ženska lahko vozi tovornjak, če želi, brez sramu. Moški pa je lahko varuška, če je to nekaj, kar ga veseli, kar bi rad opravljal in je tega sposoben. Skrb za dvojčka, medtem ko je sestra v službi, je zame najlepši čas in hkrati sanjska služba. Neformalne dejavnosti so me naučile, da je pravi prijatelj tisti, ki ti pomaga v stiski, zato vsem mladim in otrokom svetujem, naj vse, kar počnejo, počnejo s strastjo. Pri tem sploh ni pomembno, ali gre za prostovoljstvo ali za plačano službo. Pomagajte drugim, bodite ponosni in izrabite vsako priložnost, ki se vam ponudi, saj imate samo eno življenje.

BLEON

Moje ime je Büşra Akdoğan in prihajam iz turškega Eskisehirja. Stara sem 26 let. Leta 2016 sem diplomirala na oddelku za poučevanje angleškega jezika Univerze Dokuz Eylül. Zaposlena sem kot vodja projektov.

Moja zgodba o neformalnem izobraževanju je pravzaprav nekoliko nepričakovana. Po diplomi iz poučevanja angleškega jezika sem bila kot srednješolska učiteljica razporejena v mesto na vzhodu Turčije. Po dveh letih poučevanja v sklopu formalnega izobraževanja sem spoznala, da tega dela ne želim več opravljati, saj sem imela občutek, da sta moja poklicna pot in zasebno življenje obtičala na mrtvi točki. Zato sem se odločila dati odpoved. Kot nezaposlena sem iskala priložnosti, da se preizkusim na drugačnem področju. Slišala sem za Evropsko prostovoljno službo (EVS), ki je bila del programa Erasmus+, in ugotovila, da lahko opravljam prostovoljstvo v eni od romunskih šol in delam z otroki z manj priložnostmi.

Kot nekdanja učiteljica sem imela na začetku nekoliko težav, potem pa sem se le naučila, kako otroke lahko učinkovito poučujem prek neformalnih dejavnosti.

Ob koncu EVS sem se naučila pisati projekte Erasmus+, in sicer za mladinske izmenjave in treninge, kar je bilo zame priložnost, da za mlade in odrasle pripravim še več neformalnih dejavnosti, povezanih z različnimi temami. Projektne dejavnosti v okviru programa Erasmus+ se namreč izvajajo na neformalen način. Po zaslugi svoje prostovoljske službe sem imela priložnost sodelovati pri številnih izmenjavah in izobraževanjih, kjer sem spoznala veliko drugih dejavnosti, ki jih je mogoče izvajati neformalno.

Po zaključku projekta sem dobila ponudbo za službo na delovnem mestu vodje projektov v organizaciji, kjer sem prej delala kot prostovoljka. Zdaj sem zaposlena v organizaciji v romunskem mestu Resita.

Svojo pot sem želela opisati zato, da ljudem pokažem, da je od nas odvisno, ali bomo spremenili svoje življenje. Če ne tvegamo, ne moremo izboljšati ne sebe ne družbe, v kateri živimo. Sprejeti moramo, da je življenje polno presenečenj in nepričakovanih stvari, ki pa se zgodijo le, če se premaknete naprej. To je tudi razlog, zakaj mladim predlagam, naj postanejo prostovoljci Evropske solidarnostne enote, naj se udeležijo mladinskih izmenjav in treningov, kjer se vse dejavnosti izvajajo na neformalen način, kjer se učijo skozi prakso in prek izkušenj. To je najboljši način, da se naučijo karkoli, hkrati pa največja priložnost, ki jo ponuja neformalno izobraževanje. Svojo zgodbo bi želela zaključiti s citatom iz nadvse simpatičnega filma: »Življenje je kot bonboniera, nikoli ne veš, kaj boš dobil.«

Büşra

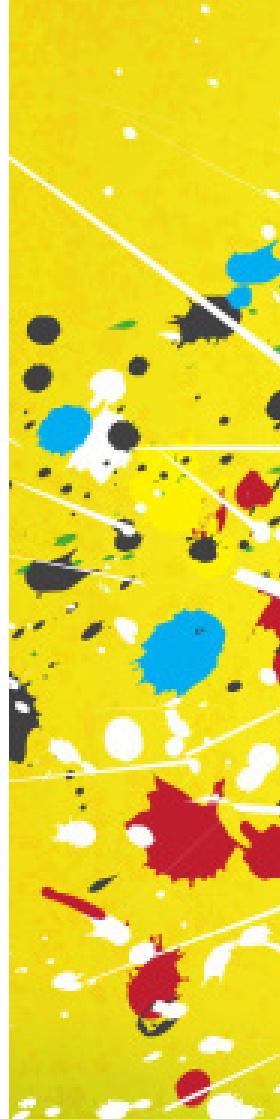
Pozdravljeni, sem Desi, šestnajstletna dijakinja iz Plevna v Bolgariji. Imam številne hobije, med drugim ples, risanje, jezikoslovje, izdelovanje nakita in druge.

V prejšnjih letih sem sodelovala pri številnih neformalnih izobraževalnih dejavnostih. Z njimi se še vedno veliko ukvarjam; zdaj so to ples, dodatni tečaji bolgarščine in matematike ter tečaji jezikoslovja in angleščine. Sodelujem tudi v spletni mladinski skupini. Balet treniram približno 11 let, skavtinja sem skoraj pet let. V osnovni in srednji šoli sem obiskovala tečaje kodiranja, matematike in nemščine, v petem razredu pa sem začela obiskovati tudi umetniško skupino.

Večino tečajev so izbrali moji starši, sama pa sem se, ko sem bila mlajša, z njihovo izbiro strinjala. Zadnja leta se sama odločam, katere izmed tečajev, ki so mi jih izbrali, bom še naprej obiskovala, katerih pa ne. Za vsakega izmed njih poiščem razlog za oziroma proti. Na primer k učenju baleta balet in taborništvo so zelo veliko prispevali prijatelji in bratje, drugi, kot je na primer tečaj angleščine, so bili »obvezni«.

Neformalne oblike izobraževanja so mi dale veliko več kot le znanje pri nekaterih šolskih predmetih. To so dejavnosti, ki so mi res všeč. Zaradi njih sem spoznala veliko ljudi in z njimi obdržala dobre stike. Nekateri, na primer mladinska skupina in taborniški klub, so me naučile dragocenih veščin o življenju in odnosih, okrepila se mi je tudi samozavest. Balet mi je bil v pomoč, da sem postala boljša timska igralka, hkrati pa ne poznam treme in ostanem mirna, ko nastopam pred občinstvom.

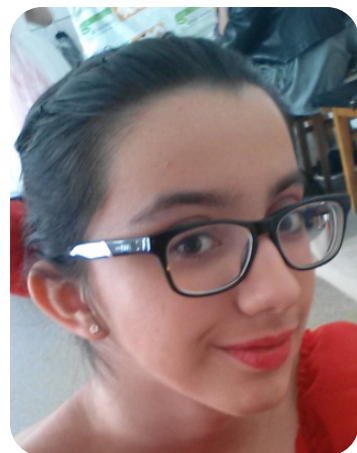
Neformalna izobrazba mi ni veliko pomagala pri izbiri življenjske poti. Vendar mi je kot nadobudni pisateljici ponujala različne izkušnje, podobne tistim, ki jih poskušam posnemati v svojih knjigah. Poleg tega me dejavnosti neformalne izobrazbe včasih navdihujejo za nove zgodbe in knjige. Vedno si prizadevam dati vse od sebe, vendar se kljub temu večina mojih izboljšav razvije počasi in enakomerno, zato jih tudi sama težko prepoznam, razen če me nanje opozori kdo drug. Po mojih izkušnjah bi morali ljudje sodelovati v neformalnih dejavnostih, ki jih zanimajo, ne glede na to, ali so zanje talentirani ali ne, saj imata največje zasluge za naš uspeh trdo delo in predanost. Vsako usposabljanje ali tečaj vam lahko nekaj ponudita. In možnosti je neskončno! Kljub temu pa se ne smete siliti k sodelovanju v nečem, česar si ne želite ali o čemer menite, da ne zmorete. Potem je bolje, da se temu odpoveste. Nihče ne more biti dober prav v vsem, česar se loti.

Za konec naj dodam: neformalno izobraževanje je enako pomembno kot šola, če ne celo bolj kot formalna izobrazba. To pa zato, ker ponuja dejavnosti, ki otrokom in mladim pustijo več vtis in znanje, hkrati pa jim omogočajo, da eksperimentirajo in spoznavajo nove ljudi.

DESI

Moje ime je Diella Valla in študiram naravoslovje, vendar me zanimajo različne dejavnosti, ki vključujejo umetnost, podjetništvo, modno oblikovanje itd. Ker sem od nekdaj uživala v raziskovanju same sebe in svojih zanimanj, sem se udeležila več različnih dejavnosti. Neformalno izobraževanje (NFE) je odlična priložnost, ki bi jo moral izkusiti vsak študent, ne samo v državi, iz katere prihajam sama, ampak po vsem svetu. Različne izkušnje, ki jih pridobivamo vsakodnevno, in izražanje idej iz dneva v dan se močno razlikujejo od drugih, so del neformalnega izobraževanja, ki je tako pomembno kot samo formalno izobraževanje. NFE ponuja znanje in se dotika različnih tem v našem vsakdanjem življenju, kot so človekove pravice, socializacija, teme o kulturi itd. NFE mi je skozi leta pomagal razviti lastno kritično mišljenje in se jasno izražati. Pomagal mi je tudi pridobiti znanje s področij, za katera morda pred tem še nisem niti slišala, in izboljšati komunikacijske sposobnosti. NFE je ogledalo, ki prikazuje vašo resnično osebnost in izboljšuje vidike, v katere nimate zaupanja. V osnovi so neformalne dejavnosti teoretične lekcije, ki jih nato lahko uporabite v praksi. Kot del velikega projekta na Kosovu sem sodelovala pri številnih dejavnostih, med drugim pri promociji našega kluba na družbenih omrežjih, pomagala sem pri načrtovanju in logistiki programa izmenjave mladih z naslovom

Storitveno učenje in mladinsko podjetništvo na Finskem, v sklopu katere je skupina mladih obiskala številne organizacije in posameznike, ki prevzemajo pobude na Kosovu. Vsi sodelujoči so si med seboj izmenjali izkušnje. Sodelovala sem tudi na srečanjih v okviru našega novega programa Changemaker S.K.I.L.L.S., ki ga financira ameriško veleposlaništvo na Kosovu. Pri omenjenem projektu sem našla veliko priložnosti zase, kljub temu pa smo skupaj z vodstvom ustanovili nov klub, katerega vodilna tema je Umetnost in družba. Udeležba pri neformalnih učnih dejavnostih

mi je razširila obzorja, razmišljanje in omogočila videti jasno vizijo sebe. Sodelovala sem pri različnih objavah na družbenih omrežjih in na ta način delila svoje umetniške interese, hkrati pa sem se vedno poskušala čim več naučiti od mentorjev in skupaj z njimi ustvariti nekaj lepega za tamkajšnjo mladino. Sploh ne gre za kraje, kjer smo se srečevali, gre za ljudi, s katerimi sem se imela priložnost srečati in z njimi deliti svoje ideje, uresničitev katerih bi mladim na Kosovu lahko ponudila nove priložnosti. Pozitivna sprememba v meni je sreča, ki jo še vedno prinaša neformalno izobraževanje in s pomočjo katere pomagam skupnosti, v kateri živim. Nič ni lepšega kot to, da vidiš ljudi, ki imajo enake želje kot ti sam, ljudi, ki verjamejo vate. In nič ni lepšega kot spremembe, ki prinašajo boljšo prihodnost. Kot slikarka sem sodelovala na razstavah in umetniških delavnicah, tako na lokalni kot mednarodni ravni. Med pglavitnimi razlogi, da sem se udeležila neformalnih izobraževanj, sta deljenje znanja o slikarstvu z drugimi in pripravljenost, da se naučim kaj novega. Najboljši del NFE je priložnost, da se lahko izobražujete z uporabo spletnih platform. Letos sem se udeležila več spletnih seminarjev in delavnic, ki so jih priredile organizacije, kakršna je na primer DVOTIQ, na katerih sem se imela priložnost predstaviti kot modna ilustratorka in kot prostovoljka, ki predstavlja delo organizacije. Dostopnost dejavnosti NFE vsem je ena dodatnih pomembnejših prednosti neformalnega izobraževanja. Nikakor ni namen udeležbe pri teh dejavnostih to, da bi ljudem lahko povedali, da ste pri nečem sodelovali, predvsem je pomembno to, da s tem svojih sposobnosti ne omejite, ampak jih razvijete in uporabite v praksi. Vsak dan slišim, ko se ljudje pritožujejo nad onesnaženim zrakom ali okolico, polno smeti, vendar nihče od njih ne sodeluje pri kaki prostovoljni dejavnosti ali se udeležuje katere od brezplačnih prireditev, ki jih ponujajo naše nevladne organizacije. Tovrstni projekti ali dejavnosti so običajno del gibanja, s katerim poskušamo izzvati vse. Na delavnici Vsakdanje življenje mladih prebivalcev Kosova, ki so jo izpeljali pri KETNET, sem imela priložnost slišati razmišljanja posameznikov; nekatera so me zelo prizadela, druga so me prijetno presenetila. Na svojo izkušnjo z NFE gledam s pozitivne strani, zgodbe so del mene in bodo to za vedno tudi ostale. Prav vsaka dejavnost, ki se je boste udeležili, v vašem življenju ne bo naredila velike spremembe, bo pa pustila spomine in znanje. Tudi Michelangelo je pri svojih 87 letih rekel: »Še vedno se učim.« In to velja za vse nas. Če bi se vsega naučili in vse znali že v šoli, v življenju ne bi bilo težav, za katere bi potrebovali rešitve. Neformalno izobraževanje potem ne bi bila ena od možnosti, ki bi jo izbrali, da bi našli svojo pot. Sploh ne morem prešteti vseh prednosti, ki jih ponuja NFE, saj z vključevanjem v neformalne dejavnosti pridobite res ogromno. Tudi zato pozivam vsakogar, da si na svoji poti postavi nove izzive in sam preizkusi, kaj vse mu lahko neformalno izobraževanje lahko ponudi in kaj z njim lahko pridobi.

Diella

Sem Diellëza. Študirala sem tehniko na Univerzi za poslovanje in tehnologijo in sem mlajša razvijalka programske opreme v organizaciji Open Data Kosovo (ODK).

Od nekdaj sem se želela učiti novih stvari, poleg tistega, kar se učimo v šoli ali na fakulteti. Ta želja me je premamila ven iz območja udobja, zaradi nje sem se udeležila vrste usposabljanj in tečajev. Ti pa mi niso pomagali le do novih spoznanj, ampak sem ob tem pridobila nova prijateljstva in izboljšala interakcijo z drugimi, česar sem zelo vesela.

Na neformalno izobraževanje gledam kot na nekaj več, dodatno izkušnjo, zaradi teh izkušenj pa se mi ponujajo nove možnosti. Marca 2020 sem se udeležila usposabljanja z naslovom Techstitution, ki ga je izvajalo Open Data Kosovo, in to usposabljanje mi je dalo priložnost, da postanem najnovejša mlada razvijalka programske opreme v skupini ODK.

Poleg treningov, ki so bili zame kot neke vrste študij in so resnično pripomogli, da sem razširila znanje in pridobila najboljše izkušnje, sem se v preteklosti udeležila še številnih drugih izobraževalnih in prostovoljnih dejavnosti. Ob njih sem spoznala, da mi je moj način razmišljanja všeč, spoznavala sem življenje drugih in razlike med mano in njimi. Sodelovala sem pri projektih z različnih področij, na primer pri pripravi projektnih predlogov, medijskih projektih in

projektih javnega nastopanja, na seminarju o nelegalnih migracijah, na poletnih šolah, različnih izobraževanjih, seminarjih in konferencah z večkulturno razsežnostjo.

Če vas zanima, zakaj vse te raznolike dejavnosti: zanje sem se odločila, ker sem na vsaki od njih razvijala multidisciplinarno znanje in izvedela več o življenju – to dvojje pa se mi zdaj zdi najpomembnejše!

Medtem ko se formalno izobraževanje osredotoča večinoma na posredovanje znanja, manj pa se ukvarja s pridobivanjem mehkih veščin, je neformalno izobraževanje po mojem mnenju bolj usmerjeno na prakso. Tako kot mnogi drugi tudi sama precej težje pozabim stvari, ki jih prakticiram. Pravzaprav je NFE več kot le vadba; trenirate svoj nastop, sodelujete z drugimi in spoznavate nova obzorja, za katera sicer nikoli ne bi vedeli. Včasih začutite prav posebno vez z drugimi udeleženci in posebno energijo, tako da se po koncu kar težko poslovite in vrnete domov! Moram pa poudariti, da neformalno izobraževanje v naši državi ni ena prednostnih nalog družbe in mu ni namenjeno veliko priložnosti, a vse tiste, ki z optimizmom gledajo na življenje in prihodnost, vseeno znava vabim, da poiščejo priložnost in se vključijo v neformalno izobraževanje, tako kot sem se jaz. Na začetku mi je bilo težko, zdaj pa si življenja brez neformalnih dejavnosti ne predstavljam.

Priznam, da je nenavadno, a nekatera neformalna usposabljanja so me nekako prisilila, da sem svoje življenje, prihodnost in vse okoli sebe začela gledati drugače.

Vse svoje izkušnje v NFE bi lahko strnila v citat, ki po mojem mnenju pove vse: »Formalno izobraževanje je sprehod skozi živalski vrt, neformalno pa sprehod po savani.«

Diellëza

Ime mi je Ece Pirlı. Sem študentka tretjega letnika poslovne šole na Tehnični univerzi Yıldız. Delam kot pripravnica v podjetju Corbiz. Sem tudi članica organizacij AISEC in Peryön. Igram tenis, v prostem času pa se rada sprehajam, kar mi pomaga, da ostanem osredotočena in motivirana. Januarja lani sem z organizacijo AISEC odšla v Ukrajino otroke učiti angleščino. Bivala sem pri gostiteljski družini, moje delo pa je bilo poučevanje njihovih otrok. Tam sem ostala šest tednov. Pravzaprav je to kratek čas, vendar sem se že od prvega tedna počutila kot doma. Nikoli nisem imela občutka, da bi v gostiteljski družini menili, da nisem njihova članica. Za sodelovanje v projektu sem se odločila zaradi treh razlogov. Prvi je bil, da še nikoli pred tem nisem bila v tujini, zato bi bila to moja prva izkušnja. Drugi razlog je bil stopiti ven iz območja udobja, saj se pred tem projektom nikoli nisem izpostavila neprijetni situaciji. Do takrat nisem storila ničesar glede moje prihodnosti,

zato sem morala čim prej stopiti iz območja udobja. Moj zadnji razlog pa je bil postati državljanica sveta. Na družbenih omrežjih in novičarskih spletnih straneh lahko preberemo veliko novic o drugih državah, zato za nekatere od nas biti državljan sveta pomeni, da pokažemo zanimanje za probleme in se o tem tudi pogovarjamo s prijatelji in družino. Za druge, tudi zame, pa to pomeni tudi, da imam v drugih državah in na drugih celinah na popolnoma drugem koncu sveta prijatelje, s katerimi lahko razpravljam o težavah v njihovi državi. Lahko se pogovarjam z nekom, ki se je v tisti kulturi rodil in odraščal. V Ukrajini sem bila čisto sama, poučevanje sem morala načrtovati, izvajati in nadzorovati. Na začetku je bilo zelo težko, toda kmalu, potem ko sem otroke bolje spoznala, je vse postalo veliko lažje. Učenje angleščine je potekalo v domačem okolju otrok, zato so imeli težave z ohranjanjem pozornosti.

Da bi to odpravili, smo gledali različne videoposnetke o angleški slovnici. Ogle- dali smo si več angleških filmov z ukrajinskimi podnapisi in se igrali. Tako sem se naučila, kako obvladovati težave in dejavnosti nadaljevati kljub težki izvedbi. Želela sem več kot le razviti vodstvene sposobnosti, želela sem se naučiti, kako postati državljanka sveta. Uspelo mi je. Pridobila sem veliko prijateljev iz oddaljenih držav, kot sta Južna Koreja in Indonezija. Spoznala sem različne kulture in njihov vpliv na življenje tamkajšnjih ljudi, spoznala, da so ljudje la- hko zelo različni, čeprav živijo v istem vesolju. Popolnoma sama sem odšla v tujino – tja, kjer še nisem bila. Pred tem nisem imela izkušenj s poučevanjem, pa sem vseeno poučevala jezik, ki ga otroci niso niti malo razumeli in govorili. Naučila sem se, kako obvladovati stres in tveganje, pa tudi, kako imeti vse pod nadzorom. Naučila sem se nadaljevati dejavnost in skriti čustva, kadar je ne zmorem izpeljati v popolnosti. Komunikacija z drugimi se je izboljšala, lahko sem se pogovarjala tudi z novimi ljudmi v tujem okolju in tujem jeziku. Naučila sem se novim priložnostim reči da. Moram priznati, da sem vesela, da vse to zmorem. Na začetku sem se počutila, kot da nič ne delam prav. Zdelo se mi je, da se iz te izkušnje ne bom naučila nič in da otrok ne bom sposobna nič naučiti. Vseeno sem vztrajala in zaradi tega je vse postalo lažje in boljše. Zdaj imam občutek, da sem resnično naredila veliko in da sem v življenjih svojih učencev pustila pečat. Projekt mi je pomagal, da izstopim is območja ugodja in se pri praktičnem delu naučim novih spretnosti. Izkušnja neformalnega izo- braževanja me je naučila, da sami lahko spremenimo ne le sebe, ampak tudi druge, in sicer tako, da razvijemo sočutje in postanemo svetovljani. Ustvar- janje sočutne družbe je v naših rokah.

Ece

Moje ime je Elsa, stara sem 22 let in sem študentka tretjega letnika Fakultete za elektrotehniko in računalništvo na Oddelku za računalništvo na Univerzi v Prištini. Rada delam na svojem področju, rada pa tudi preizkušam nove stvari. Čeprav študiram, sem se vedno trudila, da se na različne načine učim tudi druge stvari. Všeč so mi glasba, šport, ples, kuhanje, oblikovanje, potovanja, spoznavanje novih ljudi. Ker imam toliko hobijev, sem že od nekdaj razmišljala, da bi počela nekaj, kar mi je všeč, kot je učenje novih stvari, na način, ki bi vključeval tudi moje hobije. To mi je omogočilo neformalno izobraževanje, dobila sem popolnoma novo izkušnjo pri stvareh, ki so mi všeč, nov pogled na stvari, ki sem se jih naučila, in nov pogled nase. Hvaležna sem, da sem razvijala svoje znanje in premagovala svoje negotovosti ter pri dejavnostih, ki jih imam rada, zapustila območje udobja.

Da stopite iz vsakdanjega udobja, je najboljši način, da odkrijete več o sebi in se razvijete, zato se ne bojte izzvati sami sebe. Težko je doseči in najti mlade, ki jih zanima dodatno izobraževanje, saj se veliko učijo že v šoli in na fakulteti. Njihovo formalno učenje se jim zdi dovolj, vse

drugo pa dolgočasno. Vendar je neformalno izobraževanje drugačno, vse se spremeni in postane zahtevno, razburljivo in zabavno – postane nekaj, kar je mladim všeč, saj se pri tem zabavajo, aktivno sodelujejo in pridobljeno znanje potem lahko tudi izkoristijo. Seveda je formalno izobraževanje pomembno in je osnova našega življenjskega znanja, vendar sem prepričana, da so izzivi, potovanja, spoznavanje drugih kultur in novih ljudi, ustvarjalni projekti in vse tovrstne oblike neformalnega učenja tisto, kar nam pomaga odkriti vev o tem, kdo smo, in hkrati to

pokazati svetu.

Med vsemi mojimi dejavnostmi in prostovoljskimi mladinskimi dejavnostmi (usposabljanje z različnimi skupinami z mladimi, marginaliziranimi mladimi, učitelji, izvajalci zdravstvenih storitev in drugimi deležniki na socialnem področju; tudi moje delovne izkušnje na nacionalnem področju ter v mednarodnih institucijah in organizacijah pri izvajanju raziskav, sodelovanje pri različnih projektih glede sprave in migracij, pri različnih izobraževanjih in konferencah z večkulturno razsežnostjo) sem najboljše izkušnje pridobila prav pri potovanjih in spoznavanju novih ljudi ter njihovega razmišljanja o stvareh, ki se jih učimo vsak dan in kako jih uporabljajo. Spoznavanje drugačnega razmišljanja, kot ste ga vajeni, ter možnost, da se od nekoga učite in nekemu daste priložnost, da nekaj nauči se od vas, vam da tudi najboljši občutek in je najboljši način, da vidite svet z drugačnimi očmi.

Da bi dali še eno perspektivo o neformalnem izobraževanju in jo bolj odkrili, da bi spodbudili mlade, naj se izovejo pri teh oblikah izobraževanja, lahko tovrstno izobraževanje primerjamo z barvito vetrnico, s kakršnimi smo igrali v otroštvu. Kot so pisani deli vetrnice med seboj povezani in se zaradi našega udarca začnejo premikati ter proizvajati zvok in energijo, tako neformalno izobraževanje povezuje različne mlade ljudi, polne energije in svežine mladosti, ki jim ob podpori mentorja uspejo veliki dosežki.

Moj nasvet je torej, da pojdemo tja, izzovimo se tako, da se povežemo z drugimi, saj bomo le tako zagledali tisto pisano mavrico.

ELSA

Moje ime je Eva Puhek in sem 20-letna študentka Fakultete za varnostne vede. Prihajam iz majhnega mesteca v Beli krajini, sicer pa me je po svoje dovolj po vsem svetu. Ukvarjam se z različnimi športi, najraje z borilnimi veščinami – v preteklosti sem bila slovenska reprezentantka v ju-jitsuju, igram tudi tenis. Lahko bi rekla, da obožujem drugačnost, in ravno zato rada potujem, spoznavam različne jezike, kulture, ljudi in navsezadnje tudi jedi.

Zaradi tega sama menim, da je neformalno izobraževanje še toliko bolj pomembno. Seveda je formalno izobraževanje ključno in je podlaga tudi za neformalno, vendar pa so po mojem mnenju izkušnje, potovanja, komunikacija z ljudmi, kreativni projekti, diskusije in še druge oblike, ki jih ponuja neformalno izobraževanje, tisto, kar nam omogoči, da unovčimo formalno in naučeno ter se hkrati pokažemo svetu takšni, kot pravzaprav smo. Neformalno izobraževanje nam ne omogoči le drugačnega pogleda na svet, širine, kompetenc, ki jih pri tem pridobimo; poleg tega nam da nekaj, česar se zavemo šele čez čas, ko pogledamo nazaj – spomine, izkušnje in socialno mrežo. Nekaj, kar ostane za vedno in česar ni mogoče pridobiti samo z golo teorijo.

Sama sem se tega najbolje naučila tako, da sem preprosto poskusila različne oblike neformalnega izobraževanja in sodelovanja: vodila sem Dijaško organizacijo Gimnazije Novo mesto in bila vodja skoraj 30 projektov, udeležila sem se Žive knjižnicë, pomagala voditi delavnico samoobrambe v projektu z Gimnazijo Karlovac in tudi za otroke na zimskem oratoriju Dragatuš 2018, leta 2019 sem odpotovala na Portugalsko v okviru mladinske izmenjave Safe Port in na Dansko v okviru projekta Danska od blizu 2017. Na vprašanje, zakaj sem želela sodelovati pri vseh teh projektih, bi odgovorila, da ne zato, ker želim dodatno alinejo v življenjepisu, temveč ker je vsak tak projekt zdaj del mene in ker so me vse izkušnje, usposabljanja in izobraževanja pripeljali do tega, kar sem danes.

Tistim, ki ne veste, ali bi poskusili, in vas je strah, odlašate ali ste v dvomih, naj povem: če se boste premaknili, se bodo uresničile tiste čudovite stvari, o katerih sanjate; morda se bodo zgodile tudi manj čudovite stvari, pa vendar se bodo zgodile zato, ker se boste premikali, ker boste šli, spoznavali. Če boste ostali doma, bo samo huje. Obstali boste na mestu, saj se ne bo zgodilo nič. Naučili se boste marsikaj pomembnega. Ko boste stali pred dvorano, polno študentov, vendar vas ne bo strah spregovoriti, ko boste doma sami pekli tisto najboljšo dansko pecivo, ko boste za božič dobili voščilnico avstralskih prijateljev, ko boste pri izpolnjevanju prijave za (študentsko) delo navedli, da imate

zahtevani certifikat, ko se boste izgubili na letališču, ko boste prijateljici na kavi govorili o vseh svojih dogodivščinah, ko se boste v neki situaciji skratka ozrli nazaj in si rekli »hvalabogu« – takrat boste vedeli, da vsi ti projekti niso bili zaman. Pustijo vam nekaj, česar vam zapiski ne bodo mogli nikoli. Mogoče se sliši nekoliko poetično, pa vendar – pustili bodo pečat v obliki zgodb, življenje. Tisto nenapisano, ki ga ni mogoče prebrati v enciklopediji ali drugi literaturi, in imelo bo pomen, ker bo polno najboljših zgodb, spominov, znanja in izpod peresa najboljšega avtorja – vas samih. Ne morem reči, kateri projekti, izobraževanja so najboljši in katerega izberite. Če se vam zdi primeren (ali pa tudi ne), poskusite. Vse, česar se lotite, vam bo nekaj dalo, pa četudi slabe izkušnje. Kaj potem?! Vsi jih

imamo in le tako boste začeli ceniti tisto, kar si res želite in kar vam je res všeč.

EVA

ERASMUS PLUS NI LE PROGRAM. JE DRUŽINA, ZARADI KATERE JE SVET LEPŠI

Življenje je avantura

Ime mi je Filippo. Svojega prvega projekta sem se udeležil v enem zame najhujših življenjskih obdobj. Takrat nisem vedel, kaj od njega sploh lahko pričakujem, vedel sem le, da bi bilo koristno karkoli, zaradi česar bi se stanje lahko izboljšalo.

Nikoli prej nisem potoval in tudi nisem bil sposoben popolnoma sam skrbeti zase, v sebi pa sem čutil tisto korenino, ki pogosto ostane skrita ali zakopana pod zemljo, vendar veš, da je globoko v tebi in skuša sporočiti: »Daj, no, človek, kdaj boš nehal jokati zaradi svojih napak? Razmišljaj širše in postani to, kar si.« Od prvega dne mojega kratkotrajnega EVS na Hrvaškem sem se imel lepo! Počutil sem se, kot če bi po letih življenja v nočni mori, v kateri se počutiš zaprtega, nenadoma odkril luč, ki je narejena iz iste snovi kot ti.

Bivali smo v hostlu v predmestju glavnega mesta Zagreba. Spominjam se, da so v hostel nenehno prihajali ljudje z vsega sveta, ki so me obogatili in spoznavali z novimi kulturami oziroma s tem, kar ustvarja več vrednosti in ravnovesja v nas samih: z raznolikostjo. Na žalost to ni bil odličen projekt na profesionalni ravni, toda v življenju se pomembnih stvari ne naučiš s papirja, naučiš se jih tako, da živiš.

Naučil sem se, kako se prepuščati in vsak dan živeti intenzivno, obkrožen z ljudmi, ki me imajo radi ... tako zelo, da mislim, da sem v dveh mesecih izvedel vse, kar sem v dvajsetih letih pozabil.

Naučil sem se biti ekološko trajnosten in tega, da je vsaka majhna gesta pomembna kot pomoč nam in planetu. Razumel sem tudi, da je strah pred tem, da bi se popolnoma prepustili življenju, nepotreben in da je pomembno nadaljevati, kot mi je rekla modra Italijanka pred nekaj dnevi: Stacce! Tudi če ste od življenja dobili klofuto, ste danes še vedno tu in imate še vedno moč, da se nasmejete in spremenite stvari.

Po vrnitvi domov sem se približno mesec dni upiral, nato pa odšel na mladinsko izmenjavo v Tunizijo, v državo, za katero si nisem nikoli mislil, da jo bom kdaj obiskal. To je bila prava kulturna izmenjava. Končno sem dojel, kaj v resnici ponuja program Erasmus+ (tokrat je bil projekt dobro organiziran), in končno se mi je uspelo otresti negotovosti in brez strahu stopiti med ljudi. Nisem bil več sramežljiv in sem se ves čas pogovarjal z veliko ljudmi. »Pozneje na predstavitvi spregovorite, saj ste najbolj pogumni!« Stal sem tam in se spraševal: »Ali govoriš z mano?« Kar nisem mogel verjeti, da obstaja različica Filippa, ki ni sramežljiva in nerodna, in bil sem tako srečen, da od takrat naprej nisem hotel nehati potovati in odkrivati samega sebe.

Friedrich Nietzsche je v delu Tako je govoril Zaratustra dejal: »Duh ima tri metamorfoze, od kamele do leva in od leva do otroka.« Takrat se mi je končno uspelo znebiti svoje kamele in iz moje kože je začel izraščati trden kožuh z grivo.

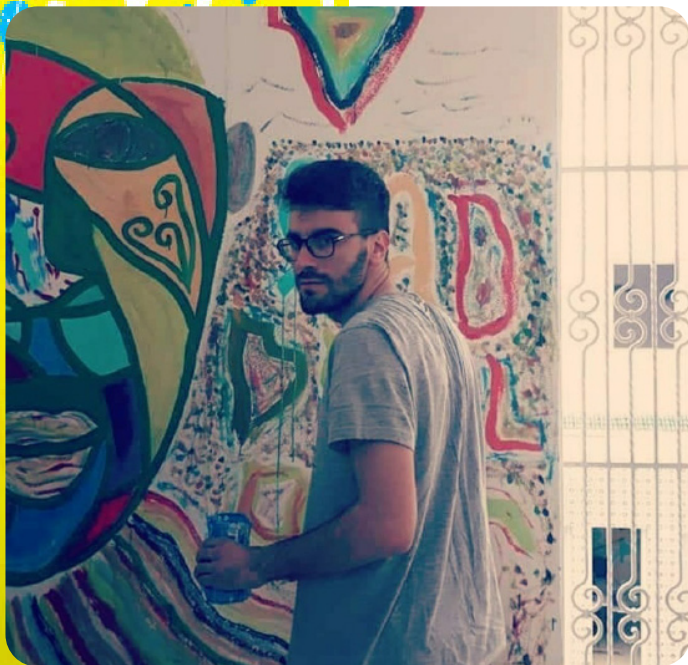
Tako sem opravil šest drugih izmenjav mladih – v Makedoniji, na Slovaškem, v Španiji in Italiji. In ko sem se že veliko naučil in se ob tem resnično zabaval, sem prišel do razodetja! Veliko odkritje, kot da bi nadangel Gabriel prišel na zemljo, da bi mi nekaj sporočil.

Italijo sem vedno zaničeval, ker mi v kraju, kjer sem se rodil, ni bilo prijetno. Ko sem potoval in srečeval ljudi iz drugih delov države, pa sem končno spoznal, da Italija ni samo ena in da je lepota moje države prav to: tako drugačna in raznolika je, da te spodbudi k odkrivanju, pri čemer postaneš tudi boljši človek.

Prej dvajset let nisem počel nič drugega kot pomiloval sebe in sledil nekaterim absurdnim pravilom, zaradi katerih naj bi bili civilizirani ljudje, čeprav nas v resnici zaslužnijo. Sploh nisem izrabil priložnosti, da bi užival v tem, da sem Italijan in da imam srečo, da sem državljan tako lepe države.

Znova sem zapustil dom in približno eno leto živel v Rimu. Na rimskih ulicah sem spoznal lahkotnost in spokojnost, kakršnih na severu, od koder prihajam, nikoli nisem mogel najti. Končno sem se počutil del svoje države. Ne dovolimo, da nas določajo meje! Vsi smo del tega planeta in ne bi smeli biti tujci, ampak bratje in sestre.

Po dolgem času, ki sem ga preživel razpet med potovanji in norostjo, sem se za kratek čas vrnil domov.

Potem pa je prišla karantena. Pogosto mislimo, da se je slabim časom treba izogibati, ker nas bodo ranili. Verjetno se tisti, ki je to rekel, ni zavedal nesmiselnosti te izjave. Po mojem mnenju je namreč vse, kar se zgodi, neizogibno, vse slabe stvari, ki se nam pripetijo, pa so le priložnost, da potem vstanemo še močnejši.

Pandemija mi je dala priložnost za premislek in boljše razumevanje, kaj želim početi v življenju, zato sem se prijavil na projekt Evropske solidarnostne enote v Solunu poleti. Ukvarjam se s pisanjem in sem v tem dober, umetnost, ki jo ustvarjam, sem od nekdaj želel in še vedno želim spremeniti v delo, zato nisem niti pomislil, da ne bi odšel v Grčijo. Resnično sem zadovoljen s tem, kar počnem, in s tem, da pripadam veliki družini Erasmus+. Po mojem mnenju je to način, ki tisočim mladim pomaga, da jim v življenju uspe in da poletijo visoko v nebo.

Poleg tega, da sem prostovoljec, opravljam tečaj vodenja projektov in upam, da bom pozneje lahko našel službo v nepridobitni organizaciji na področju mladine. To ni le program za mlade, to je življenjski slog, ki nas spodbuja, da se vsak dan izboljšujemo za lepšo prihodnost!

FILIPPO

Moje ime je Fiona Dinollari, stara sem 22 let. Diplomirala sem iz psihologije in zdaj študiram klinično psihologijo na Univerzi v Tirani kot štipendistka fundacije Konrad Adenauer Stiftung v Albaniji. Od svojega petnajstega leta se prostovoljno prijavljam v različne organizacije in zdaj še vedno uživam na tem področju, bodisi kot prostovoljka bodisi kot zaposlena. Trenutno delam za Save the Children v Albaniji in tudi za organizacijo Duresi Aktiv. Moje najpomembnejše delo in dosežek v letu 2020 je zagotovo to, da sem bila ena od dveh mladinskih delegatov Albanije pri Združenih narodih, zaradi česar sem bila tudi članica Svetovalnega odbora za mladino v Albaniji.

Ker že nekaj časa sodelujem v različnih nevladnih organizacijah, se niti ne morem spomniti, koliko jih je bilo vseh skupaj, vsekakor pa lahko rečem, katere so na meni pustile poseben pečat. Najprej so bile delavnice in treningi v programu Save the Children v Draču in Tirani, kar je privedlo do moje neverjetne izkušnje v Press Summer School 2017 v Oslu na Norveškem. Sledilo je še veliko drugih tovrstnih dejavnosti v Albaniji, vendar nikoli ne bom pozabila svoje izkušnje v projektu Povečaj svoje življenjske spretnosti v programu Erasmus+ v Zboiski na Poljskem kot tudi ne tiste v programu MIRAI na Japonskem. Leto 2019 mi je resnično spremenilo življenje!

Vse skupaj se je začelo z željo po potovanju in spoznavanju novih prijateljev. Oboje sem uresničila, s sodelovanjem v projektih pa sem dosegla tudi drugačne stvari, zaradi česar sem si še bolj želela biti del tovrstnih dejavnosti. Zdaj hrepenim po znanju, in to ne le po novih temah, ampak tudi o drugih kulturah, drugačnih perspektivah in stališčih. Kaj vse poznam? Poleg demokracije, otrokovih in človekovih pravic, umetnosti, političnih oziroma družbenih vprašanj, okoljskih »da« in »ne«? Tu je še tisoč drugih stvari, ki me zanimajo, in področij, na katerih sem se veliko naučila. Postala sem bolj odprta, dejavna, empatična, vesela in tudi skrbna. Hkrati sem se sprejela takšno, kakršna sem. Začela sem razmišljati precej manj sebično kot prej. Zdaj ne razmišljam le o svojem uspehu; verjamem, da je vsako moje dejanje povezano tudi z mojo skupnostjo, in vedno iščem načine, kako mladim pomagati, da bodo uresničili svoj potencial.

Pri delu v ekipi sem se zelo izboljšala. Verjamem, da je to eden mojih največjih uspehov, pa tudi način dela je drugačen. Zdaj največjo pozornost namenjam študiju; nisem samo nekdo, ki si želi delati na področju svetovanja! Predvsem se ukvarjam z ustvarjanjem nove socialne politike, ki bi pomagala pri vprašanih duševnega zdravja, pa tudi širše. Vse, česar sem se naučila, mi je pomagalo na področjih, na katerih delam vsak dan: otrokove pravice, okoljska vprašanja in večstranskost! Vse, kar sem se naučila, je pomembno, najpomembnejše pa je to, da sem se ob učenju zabavala!

Vedno sem menila, da v izobraževalnem sistemu, kakršenkoli že je, ne moremo pomagati ljudem, da bi samo z izobraževanjem stoodstatno izrabili svoj potencial. Diploma srednje šole, univerze itd. so v družbi, v kakršni živimo danes, nujni, a vseeno premalo. Kar se naučite pri neformalnem izobraževanju, pa je kot čarobno orodje, ki ga lahko uporabljate, kakorkoli želite! Pomaga lahko pri določenem poklicu, morda tudi pri zamenjavi poklica, izboljša povezovanje z ljudmi in tudi s samim seboj. Po poklicu sem psihologinja, vendar se moje učenje pri 22 letih še ni končalo. Sem mlada diplomantka, aktivistka za vlovekove pravice in okolje, pisateljica, trenerka in tudi zelo zabavna oseba, s katero lahko preživite nadvse prijeten vas. Ne prijateljujem le s kolegi iz študentskih let, ampak tudi z učitelji in delodajalci. Mislim, da sem s tem povedala vse.

Preizkusite vse, predvsem pa Erasmus+! Če ga ne boste, ne boste nikoli razumeli, zakaj ni mogoče popolnoma razložiti, kako je barvit in poseben.

Mladinske izmenjave so mi napolnile baterije; zdaj vem, kaj moram storiti. Če bodo moji rojaki doživeli kaj podobnega kot v programu Erasmus+, sem prepričana, da bodo našli svojo pot, način, kako Albanijo narediti boljšo za življenje. Če se bomo lahko zanesli na svoje sile pri mednarodnem učenju, bomo lahko ustvarili mednarodno stanje dobrega počutja.

Fiona

Me mi je je Franja in prihajam iz majhnega slovenskega mesta. Verjamem, da je izobraževanje največ, kar prispeva k temu, da sta naš svet in naša družba boljša za vse. Da bi to dosegli, bi morali imeti vsi dostop do enako kakovostnega izobraževanja, kar vključuje tudi druge možnosti učenja – ne samo v šoli, ampak vse priložnosti, zaradi katerih se učimo in rastemo kot ljudje.

V zadnjih treh letih sem se udeležila šestih mladinskih izmenjav in enega usposabljanja v okviru programa Erasmus+. V dveh mladinskih izmenjavah sem bila vodja skupine. Ko sem se prijavila na prvo mladinsko izmenjavo, tega dela programa nisem poznala. Zdelo se je kot dobra priložnost, saj bi potovala, se srečevala z drugimi podobno mislečimi mladimi, spoznavala nove stvari in razpravljala o temi, ki me navdušuje. Ko sem prišla na kraj izmenjave, pa sem izkusila vse to in še več. Po vrnitvi domov sem se odločila, da želim nadaljevati v več projektih in se tako naučiti še več stvari.

Dejavnosti, ki so del neformalnega izobraževanja, pomagajo udeležencem izboljšati veščine, ki jih bodo potrebovali pozneje v življenju. Razprave lahko koristijo vsakomur; učimo se izražati svoje misli, jih razvijati, učimo se biti potrpežljivi in prisluhniti. Predstavitve in javni nastopi so zelo učinkoviti za tiste, ki smo se jim prej zaradi strahu pred javnim nastopanjem izogibali. Možganska nevihta in timsko delo sta koristna ne glede na to, katero poklicno pot uberemo. Igranje vlog nas ne nauči le igralskih veščin, ampak tudi empatije. Neformalne učne dejavnosti spodbujajo tudi ustvarjalnost, reševanje problemov in komunikacijo z ljudmi, včasih v različnih jezikih. S temi dejavnostmi neformalnega učenja sem premagala strah pred javnim nastopanjem. Naučila sem se, da zelo uživam v razpravah in izmenjavi mnenj z drugimi. Naučila sem se organizacijskih veščin in se seznanila z različnimi vrstami delavnic, ki jih lahko zdaj uporabljam pri drugih projektih. Spoznala sem ljudi iz drugih držav in okolij, njihove kulture. Zdaj lahko rečem, da imam

prijatelje po vsej Evropi in da jih želim ponovno srečati. In kar je najpomembneje, spoznala sem, da se s tem želim preživljati. Pri tovrstnih projektih želim igrati večjo vlogo. Želim biti most, ki ljudi povezuje s priložnostmi. Ljudem, ki so odprtega duha, ambiciozni in odkriti, želim omogočiti, da se izrazijo. Menim pa, da ja področje neformalnega učenja še vedno mogoče izboljšati. Na splošno bi morale biti bolj prepoznavno in cenjeno. Ugotavljam, da številni ljudje neformalnega učenja ne poznajo ali pa ga ne cenijo dovolj, kar je škoda, saj je lahko ključni dejavnik, ki nas pri prijavi na prosto delovno mesto, univerzo ali v kateremkoli drugem položaju v življenju razlikuje od drugih kandidatov.

Za konec naj poudarim pomen neformalnega učenja in programa Erasmus+, saj ga od vseh neformalnih izobraževanj poznam najbolje. Vse, ki imajo priložnost, prosim, da se udeležijo mladinskih izmenjav ali podobnih možnosti. V zadnjem času, ko sem postala pozorna na dogajanje v ZDA in po svetu, sem spoznala, kako srečni smo: v EU imamo vlade, ki mlade spodbujajo in celo financirajo priložnosti za njihovo spoznavanje in razpravljanje o težavah, s katerimi se srečuje naša družba, ne pa da bi jih z označevanjem za otroke ali huligane od tega odvrčala. To znanje bi morali ceniti in uporabljati te priložnosti – za svoje dobro in za dobro naše družbe.

FRANJA

Moje ime je Giovanni Biscu, delam kot samostojni spletni oblikovalec. Ustvarjam spletne strani, zlasti na področju turizma za hotele, ponudnike prenočitev z zajtrkom in turistične agencije, še posebej v zadnjem času pa tudi na drugih področjih, kot so spletne trgovine lokalnih podjetij, ki želijo svoje izdelke ponujati tudi prek spleta, ali spletne strani za razne fundacije in društva. V preteklosti sem se ukvarjal z različnimi dejavnostmi, povezanimi z neformalnim izobraževanjem, od tečajev usposabljanja do programa Erasmus za mlade podjetnike. Vsaka od njih je v meni pustila nekaj, kar sem poskušal uporabiti v svojem poklicnem življenju. Za sodelovanje sem se odločil, ker sem po obisku nevladnih organizacij spoznal, da bi mi programi Evropske unije resnično lahko pomagali pridobiti nekaj izkušenj in razviti nekaj veščin. Te je težko razviti v trenutnem delovnem okolju, ker so tu vedno iskane enotne izkušnje, brez njih je težko delati in biti primerno plačan. Šele ko sem jih pridobil, sem spoznal, kako pomembne so za mojo profesionalno rast, kar se je zatem tudi zgodilo. Te iste odločitve bi sprejemal do konca življenja, saj so me obogatile ne le poklicno, temveč tudi zasebno. V vsakem projektu sem pustil delček sebe, veliko sem pa sem pridobil tudi sam iz okolice in iz tega, kar sem živel. Delo v tujini, ki sem ga opravljal v sklopu programa Erasmus za mlade podjetnike, in vsi drugi projekti neformalnega izobraževanja so mi omogočili razumevanje drugačnih metodologij dela, spoznal sem rešitve drugih udeležencev in vseh vpletenih, tudi na primeru institucije gostiteljice. S tem se odprejo novi načini razmišljanja in razumevanja, kako pristopiti k različnim vrstam situacij. Nič ni

samoumevno, pa čeprav se včasih zdi.

Tečajji, ki sem jih obiskoval, so mi zagotovo pomagali, da sem stopil na svojo poklicno pot. Omogočili so mi, da sem razvil različne praktične veščine, se učil od strokovnjakov, ki so delali z mano in so bili mojstri nekaterih strokovnih programov, ki jih zdaj vsak dan uporabljam pri delu. Te izkušnje so mi pred odločitvijo za samostojno pot tudi pomagale, da sem se lahko zaposlil v drugih podjetjih.

S pridobljenimi izkušnjami seveda napreduješ, a napredek ni opazen takoj, vsaj ne najpomembnejši del. Tega prepoznaš šele po nekaj mesecih ali letih. Vsekakor nisem ista oseba, kot sem bil pred leti, počutim se veliko bolj celosten, tako na profesionalni kot osebni ravni. Zato sem še vedno prepričan, da bi se znova odločil za sodelovanje pri teh programih. Če bi moral komu predlagati, v kateri program naj se vključi, bi to nedvomno bil Erasmus za mlade podjetnike. Tistim, ki sanjajo o razvoju, program omogoča sodelovanje z drugimi, ki so take sanje že uresničili. Morda bo to v drugi državi – vendar program to omogoča, poskrbljeno je tudi za stroške bivanja v državi gostiteljici. Še nasvet: ne dovolite si, da bi obtičali pri svoji osnovni ideji, saj se vsakdo lahko spreminja in razvija. Naj vas vodijo vaši instinkti in sprejmite, da so vaše prvotne ideje in sanje nepopolne. Ugotovite, kaj morate spremeniti, nato se premaknite naprej. Rezultati vas lahko presenetijo.

Giovanni

Me mi je Isidora. Sredi izpitnega obdobja so mi sporočili, da je bila moja prijava za udeležbo na skupinskem prostovoljskem dogodku v Tarragoni odobrena. Nekaj mesecev pred tem sem se namreč prijavila na razpis za prostovoljko na Sredozemskih igrah v Tarragoni 2018 v okviru projekta Erasmus+.

To je bil projekt EVS, na katerem je pod vodstvom organizacije Asociación Mundus iz Barcelone sodelovalo več kot sto mednarodnih prostovoljcev iz 26 držav. Tako smo Katarina, Katica, Bogdan, Petar, Miloš in jaz odšli v Španijo, v neznano, in tam preživeli neverjeten mesec. Po prihodu smo imeli priložnost sodelovati na tematskih treningih, na katerih smo se na zanimivih delavnicah in z uporabo neformalnih učnih metod prostovoljci zblížali in se pred dogodkom tudi bolje spoznali. Vsi smo komaj čakali začetek iger, saj smo se zavedali, kako poseben občutek je biti del nečesa tako velikega. Ne samo zato, ker tak dogodek spremljaš, ampak tudi zato, ker prispevaš k organizaciji in izvedbi. Večina nas je razmišljala o trenutkih, ko smo v otroštvu spremljali prenos olimpijskih iger in se spraševali, kako bi bilo, če bi jih imeli priložnost gledati v živo, kako bi bilo, če bi bili del tako velikega športnega dogodka. V Španiji smo to na neki način spoznali in bili zato ponosni, da smo del ekipe, ki je neposredno prispevala k izvedbi tistih sredozemskih iger.

Med treningom smo se naučili timskega sodelovanja, dela pod pritiskom v različnih situacijah med samimi igrami. In res, brez kakršnihkoli konfliktov in z razumevanjem različnosti in drugačnih navad nam je s pravim pristopom uspelo rešiti vse težave, s katerimi smo se potem srečevali. Kljub trudu in času, ki ju je bilo treba vložiti v pripravo, smo imeli ob tem priložnost početi tudi različne druge zanimive stvari. Priredili smo medkulturni večer in vsi prostovoljci so predstavili svoje države s plesom, petjem, hrano in pijačo. Mi smo Črno goro predstavili z edinstvenim okusom vina in oljk, himno in črnogorskim plesom oro, ki je naredil velik vtis. Vsem je bilo neizmerno všeč tudi to, da smo lahko kampirali. Za nekatere je bilo to povsem novo doživetje, zagotovo pa je vsem omogočilo, da smo se še bolje spoznali, delovali kot ekipa, delili in se učili prilagajanja. Vsak večer je bil zaznamovan z druženjem, nepozabnimi trenutki in spomini za vse življenje. Poleg tega smo imeli čas tudi za raziskovanje Tarragone in celo nekaterih sosednjih mest. Člani združenja Mundus so nam želeli približati špansko kulturo, spoznali smo osnove jezika, pripravo tradicionalne

pijače in kuhanje tipične hrane ter se od najbolj večših naučili, kako postaviti človeški stolp. Gre za 200-letno tradicijo, v kateri »kastellarji« gradijo človeške stolpe, visoke do 10 nadstropij. Tudi to smo morali poskusiti, naredili smo trinadstropni stolp.

To je le nekaj podrobnosti, ki smo jih v dobrem mesecu dni doživeli v Tarragoni. Vsi smo neizmerno veseli, da smo imeli priložnost sodelovati in da obstajajo programi, ki nam to omogočajo. Čeprav sem se udeležila že več mladinskih izmenjav in dobila Erasmusove štipendije, sem se zaradi sodelovanja v tem projektu EVS še bolj zatrdno odločila, da se spet prijavljam in bom še bolj odprta za tovrstne priložnosti.

ISIDORA

Moje ime je Iva Ivanković, diplomirala sem iz socialnega dela na fakulteti v Mostarju. Delam kot mladinska delavka v Centru za razvoj mladih PRONI. Moja pot v neformalnem izobraževanju se je začela na fakulteti, kjer sem bila aktivna študentka in sem želela pridobiti nekaj več kot le teoretično znanje. V iskanju same sebe sem našla način, kako se lahko izrazim – neformalno izobraževanje. V moji glavi je bilo vedno nekaj, kar je hrepenelo po več, in to sem želela raziskati. Po koncu študija sem se leta 2017 prijavila na projekt Potujmo v Evropo, katerega cilj je bil, da bi aktivni študenti z območja Balkana 22 dni z železniško vozovnico InterRail potovali po Evropi. Bila sem sprejeta, skupaj s še 19 drugimi študenti. Presenetilo me je, da sem bila izbrana, saj se je prijavilo veliko ljudi. Na tej poti sem spoznala veliko aktivnih študentov iz različnih nevladnih organizacij. Začela sem razmišljati, zakaj sama še nikoli prej nisem izkoristila teh priložnosti, tako kot so jih tisti, ki so potovali z mano. Po vrnitvi domov se je začelo iskanje. Prijavila sem se na Akademijo za preprečevanje mladoletniškega prestopništva, ker je bila povezana z mojo formalno izobrazbo. Po tem sem bila v programu Spodbujanje demokratičnih vrednot in aktivnega državljanstva med mladimi '17/'18, ki je potekal v organizaciji Humanity in Action Bosne in Hercegovine, v okviru katerega smo ustvarili projekt Na voljo tudi meni. Izdelali smo spletno stran, ki invalidom ponuja dostopne nastanitve v Mostarju, Sarajevu in Tuzli. Med drugimi neformalnimi izobraževanji, ki so bila zame najpomembnejša, so: Nenasilna komunikacija, premagovanje stereotipov in predsodkov leta 2018 v Ljubljani, tečaj lokalnega znakovnega jezika leta 2016 in Akademija za mladinsko delo PRONI leta 2019. Najbolj pa sem hvaležna za priložnost, da lahko delam v Mladinskem klubu PRONI Mostar kot mladinska delavka.

Več kot 20 certifikatov in dve potrdili Youthpass so dokaz, da da

sem pridobila veliko znanj in osebnostno zrasla. Lahko ustvarjam in uresničujem svoje ideje o boljši skupnosti, na svojo stran znam pridobiti pozitivne ljudi, ki me navdihujejo, predvsem pa so mi usposabljanja dala prostor za rast. In to je ta čudoviti del neformalnega izobraževanja. Nihče ne more vzeti tega, kar sem postala, in večina bližnjih prijateljev pravi, da mi je sodelovanje v neformalnem izobraževanju razširilo obzorja. Profesorji in potencialni delodajalci so cenili moj aktivizem. Prav moje prostovoljstvo in aktivno sodelovanje v neformalnem izobraževanju me je pripeljalo do točke, na kateri sem zdaj.

Neformalno izobraževanje, ki ga sama najbolj priporočam, je Akademija za mladinsko delo PRONI. Ta edinstveni program Centra PRONI mladim zagotavlja pridobivanje znanj in prakse na področju mladinskega dela, mladinskega aktivizma in reševanja konfliktov.

Bistvo neformalnega izobraževanja je zbrati vse svoje znanje in ga implementirati v lokalno skupnost. Mladi imajo priložnost, da se izrazijo in svoje znanje uporabijo – to je premoženje, ki je samo njihovo. Izkušnje, pridobljene v neformalnem izobraževanju, so v pomoč, da se lahko odlikujete na vseh delovnih področjih. In kar je najboljšo, samo v vaših rokah je, ali želite svoje življenje kar najboljše izkoristiti.

Torej pojdite, iščite, prijavite se in raziščite!

IVA

Ivana Davidovska prihaja iz Kumanova, trenutno pa živi in dela v Bruslju pri Evropskem mladinskem forumu, ki je ena največjih platform za mladinske organizacije na svetu. Dela kot direktorica za članstvo in upravljanje. V preteklosti je v Centru za medkulturni dialog delala kot trenerka in mladinska delavka, pozneje pa kot izvršna direktorica organizacije.

Ivana se je dejavnosti neformalnega izobraževanja (NFE) začela udeleževati pri 15 letih. Njena najbolj nepozabna prva dejavnost je bil seminar o graditvi miru in spravi, ki je bil v celoti voden kot neformalno izobraževanje. Prepričana je, da sta od takrat, ko je delovala kot aktivistka v mladinski organizaciji in pri številnih drugih mladinskih organizacijah, na večino njenega dela ali dogodkov, ki se jih je udeležila, vplivala ta seminar in NFE.

Za sodelovanje v dejavnostih NFE se je odločila, ker so ji omogočila, da se je srečevala z drugimi vrstniki, se z njimi spoprijateljila, se naučila kaj novega, potovala v tujino ter obiskala in izkusila različne kulture. K tem dejavnostim se je vedno znova vračala, ker je tam lahko pridobila nove veščine in se naučila nekaj novega v okolju, v katerem je priložnost vaditi, priložnost, da poveš, kaj misliš, ne da bi bil pod pritiskom, da te bo kdo obsojal.

Opazila je, da se je ob tem spremenila sama, osebnostno je rasla. Vesela je vseh stališč in sprememb, ki jih je pridobila s sodelovanjem v takšnih dejavnostih, medkulturno razumevanje in identiteta sta povečala zavest o lastnem jazu in o tem, kaj lahko počne, lahko je okreplila svoj družbeni vpliv kot aktivistka in državljanka v svoji družbi. Prepričana je, da so bili zaradi teh programov v NFE veliko bolj aktivni.

NFE je Ivani zelo pripomoglo na njeni poti in v karieri, zlasti pri trenutni službi v nevladnem sektorju, in vse izkušnje, ki jih je tam pridobila, dopolnjujejo njeno delo enako kot formalno izobraževanje.

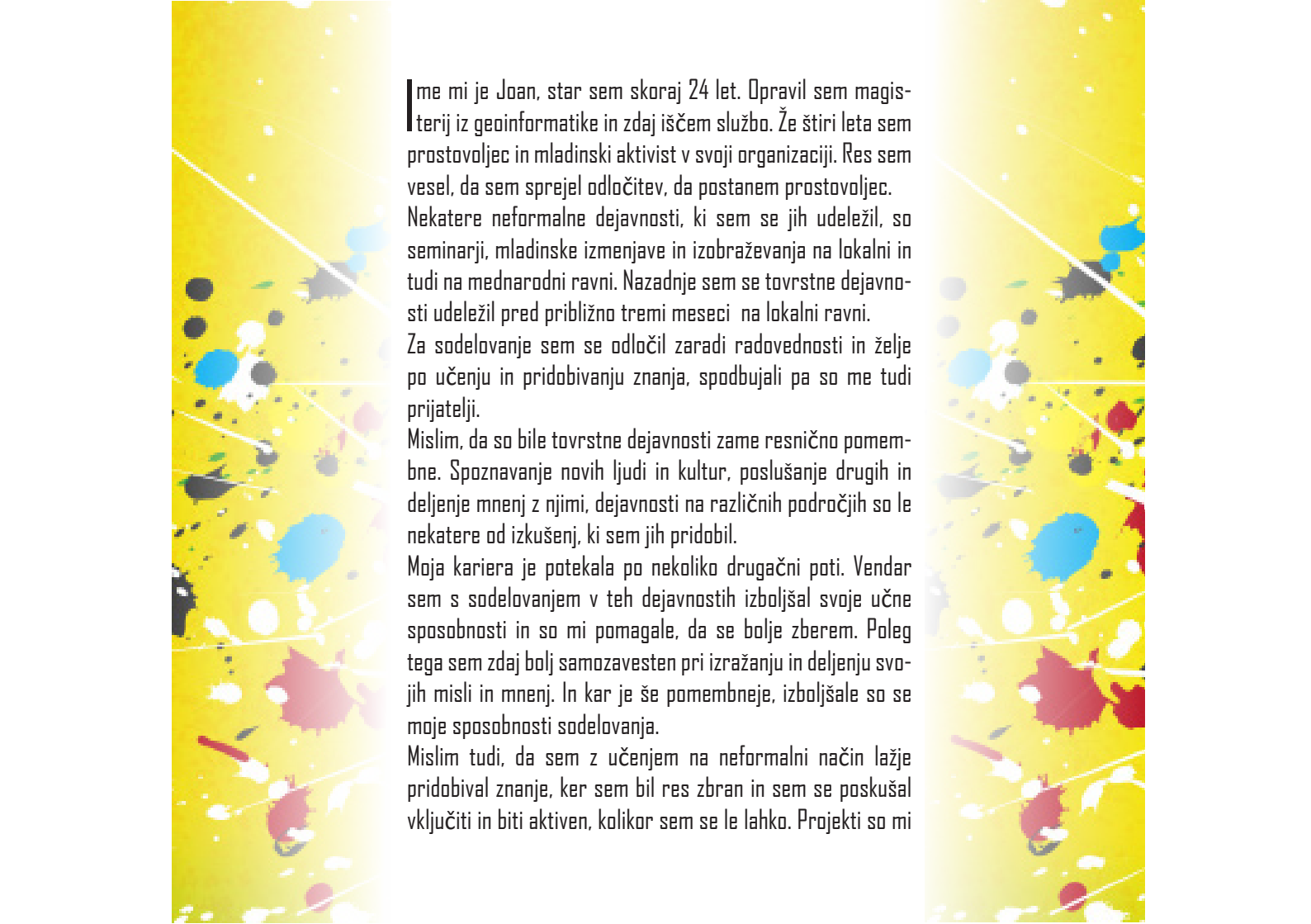
Ker Ivana deluje na področju nevladnih organizacij, s priznanjem napredka, ki ga je dobila po zaslugi NFE, ni bilo težav, zlasti pri njenem zadnjem delodajalcu, saj je bilo v pozivu navedeno, da bodo izkušnje, pridobljene z NFE, upoštevane enako kot izkušnje v formalnih izobraževalnih procesih. Vendar meni, da je bilo promoviranje NFE težje in zahtevnejše, ko je šlo za državno raven.

Ivana bi vsakemu mlademu predlagala sodelovanje v kateremkoli programu NFE, saj vsak pomaga uresničiti posameznikov potencial, spremeni ga kot osebo in ga spodbudi, da raste, daje mu priložnost, da lahko naredi korake naprej, tako na osebni in poklicni ravni. Ivana verjame, da NFE resnično pomaga pridobiti veliko veščin in stališč ter znanj, ki jih ni mogoče pridobiti drugje.

Ivana vsakega mladega človeka močno spodbuja, naj izkoristi vsako priložnost in vsakič ter naj vse to razume kot novo pustolovščino in potovanje, ki mu bo pomagalo, da se veliko nauči o drugih in tudi o sebi.

IVANA

The background of the page is a vibrant yellow, decorated with various colorful splatters in shades of blue, red, black, and white. Thin white diagonal lines crisscross the entire background, creating a dynamic and artistic feel.

Me mi je Joan, star sem skoraj 24 let. Opravi sem magistriz iz geoinformatike in zdaj iščem službo. Že štiri leta sem prostovoljec in mladinski aktivist v svoji organizaciji. Res sem vesel, da sem sprejel odločitev, da postanem prostovoljec. Nekatere neformalne dejavnosti, ki sem se jih udeležil, so seminarji, mladinske izmenjave in izobraževanja na lokalni in tudi na mednarodni ravni. Nazadnje sem se tovrstne dejavnosti udeležil pred približno tremi meseci na lokalni ravni.

Za sodelovanje sem se odločil zaradi radovednosti in želje po učenju in pridobivanju znanja, spodbujali pa so me tudi prijatelji.

Mislím, da so bile tovrstne dejavnosti zame resnično pomembne. Spoznavanje novih ljudi in kultur, poslušanje drugih in deljenje mnenj z njimi, dejavnosti na različnih področjih so le nekatere od izkušenj, ki sem jih pridobil.

Moja kariera je potekala po nekoliko drugačni poti. Vendar sem s sodelovanjem v teh dejavnostih izboljšal svoje učne sposobnosti in so mi pomagale, da se bolj zberem. Poleg tega sem zdaj bolj samozavesten pri izražanju in deljenju svojih misli in mnenj. In kar je še pomembneje, izboljšale so se moje sposobnosti sodelovanja.

Mislím tudi, da sem z učenjem na neformalni način lažje pridobival znanje, ker sem bil res zbran in sem se poskušal vključiti in biti aktiven, kolikor sem se le lahko. Projekti so mi

bili res v oporo in zame zelo koristni.

Menim, da bi vsi morali poskusiti in sodelovati pri različnih vrstah dejavnosti, v programih, ki jih razvijajo organizacije, na seminarjih v obliki strokovnih konferenc, v športnih programih v skupnosti, pri mladinskih izmenjavah. Tvrstne dejavnosti pomagajo, da se bolje vključite, ste aktivnejši in spoznavate nove ljudi.

Kot mladinski aktivist in prostovoljec mladim v želji, da jih spodbudim, predlagam, naj si ogledajo kakršnokoli obliko neformalnega učenja in se vključijo vanjo, saj jim bo nekoč v veliko pomoč. Že to, da pogledaš na učenje z drugega vidika kot pri formalnem izobraževanju, je nekaj vznemirljivega in novega.

JOAN

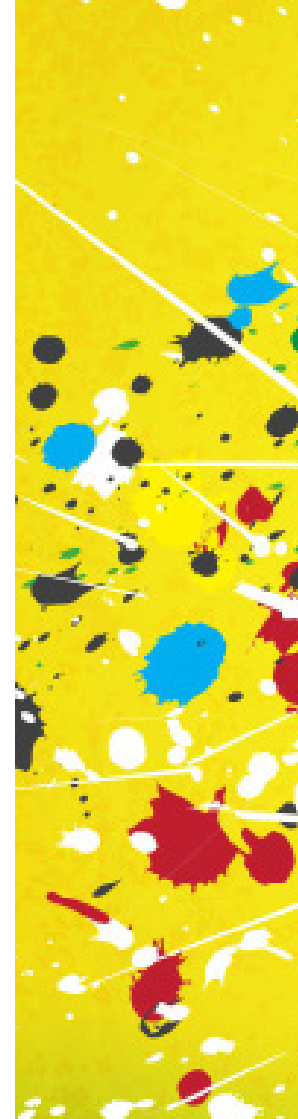

Sem Julija Janković, profesorica ruskega jezika in književnosti, iz Velike Plane v Srbiji. Stara sem 27 let. Ko sem v sklopu projekta Mladi v akciji prvič slišala za neformalno izobraževanje, sem štela 18 let. Od tedaj sem sodelovala pri osmih projektih. Pri svojem prvem projektu sem bila še v srednji šoli in edini način učenja, ki sem ga takrat poznala, je bilo poslušanje razlage pri šolskih urah in ponavljanje snovi doma. Po osmih projektih sem prepričana, da je neformalno izobraževanje najboljši način učenja. Ko sem odkrila, da obstaja drugačen način učenja, sem se naučila razmišljati izven okvirov, in to mi je doslej pomagalo, da sem v življenju rešila marsikatero težavo, zlasti kadar sem se znašla v situacijah, ki niso potekale po mojih pričakovanjih. Pri neformalnem izobraževanju se naučimo hitrejšega odzivanja, izmenjave zamisli in najpomembnejšega – poskusiti nekaj novega. Sodelovanje z ljudmi iz različnih držav mi je dalo zelo veliko. Izmenjava idej in izkušenj me je naredila bolj odprto osebo, pokazala mi je veliko možnosti za rast, tega, kako lahko postanem boljša oseba in državljanka, kot tudi tega, da na stvari lahko pogledam z različnih zornih

kotov. Vsekakor bi tovrstno učenje priporočila vsem mladim, zlasti tistim iz moje regije, saj prav pri nas raznolikost ni dovolj spoštovana. Neformalno izobraževanje pa je zame pravi način, kako se spoprijemati z vsemi potrebami družbe, v kateri živimo. Prepričana sem, da bom kot bodoča učiteljica pri poučevanju uporabljala vse tehnike, ki sem jih spoznala in se jih naučila s sodelovanjem v projektih, pri tem pa bom znanje na učence prenašala na strukturiran način, a vseeno brez pritiska nanje.

JULIJA

|| me mi je Katarina. Naj začnem z besedami športnice Sherry Anderson, da prostovoljci brez plačila delujejo ne zato, ker bi bili brez vrednosti, ampak zato, ker so neprecenljivi. Kot prostovoljka sem spoznala, da izkušenj, poznanstev in znanja, ki sem jih pridobila pri prostovoljnem delu, ne odtehta nobeno denarno nadomestilo. Ker sem sodelovala že na več mednarodnih športnih tekmovanjih v Črni gori, sem od Sredozemskih iger v Španiji leta 2018 pričakovala veliko, pa vendar so moja pričakovanja še presegla.

Pred odhodom v Tarragono sem vedela, da bom v skupini najmlajša, in se bala, kako se bom znašla v družbi s približno 100 drugimi ljudmi, ki so prihajali iz 26 različnih držav. Spraševala sem se, ali bo tam kdo mojih let, ali bom pogrešala družino, s kom bom v sobi ... Vendar sem že po prvem medkulturnem večeru, ki je bil namenjen spoznavanju ljudi in drugih kultur, vedela, da nas kljub naši raznolikosti povezuje ena stvar – želja po potovanju in druženju ter pomoči pri organizaciji Sredozemskih iger. Že dan pozneje se je začel naš sedemdnevni trening, pri katerem smo se kot ekipa dobro povezali, se spoznali in se pripravili na vse morebitne izzive na igrah. Z uporabo različnih tehnik smo lahko obravnavali teme, kot so kultura, prihodnja perspektiva, konflikti, timsko delo, posameznik v skupini ...

Po zaključenem treningu je prišlo tisto, kar smo vsi pričakovali z navdušenjem, radovednostjo, a tudi z nekoliko negotovosti – prostovoljstvo na športnih igrah! Imeli smo različne naloge in bili na različnih položajih; sama sem dobila nalogo, ki si je nisem predstavljala niti v sanjah. Postala sem pomočnica črnogorskega olimpijskega komiteja! Moja naloga je bila povezati črnogorsko delegacijo z organizacijo v Španiji, biti ves dan z njimi in jim pomagati pri vsem, kar potrebujejo. Spoznala sem naše rokometaše, vaterpoliste, rokometaše, plavalce, karateiste – ljudi, ki sem jih prej gledala samo na televiziji. Od blizu sem videla, kako se organizira velik športni dogodek, kako se športniki pripravljajo na tekme, kako prirejajo treninge ... Najlepše je

bilo, ko sem s predstavniki MOC in črnogorskimi športniki v okviru zaključne slovesnosti na igrah hodila v paradi športnikov.

Po koncu Sredozemskih iger smo imeli nekaj prostih dni, ki smo jih preživeli v raziskovanju Tarragone in okoliških mest, nato pa sta bila na vrsti končna ocena in konec našega projekta EVS. Šele takrat smo ugotovili, kako smo se v tem času povezali – postali smo prava velika družina! Ves čas projekta smo se med seboj podpirali in si pomagali, reševali različne težave, preživeli en teden skupaj na kampiranju na sredozemski obali, praznovali pet rojstnih dni in praznik dobrodošlice poletju ...

Ob slovesu je bilo veliko solz, a to vsekakor ni bil konec! Prek družabnih omrežij smo ostali v stiku in se že dogovarjamo za nova srečanja.

Sodelovanje v tem projektu EVS me je osebnostno spremenilo – postala sem bolj strpna, prilagodljiva, drugače razmišljam o težavah in o tem, kako jih rešiti, lažje komuniciram z neznanci ... Prepričana sem, da je bila to pomembna odskočna deska za moj nadaljnji napredek.“

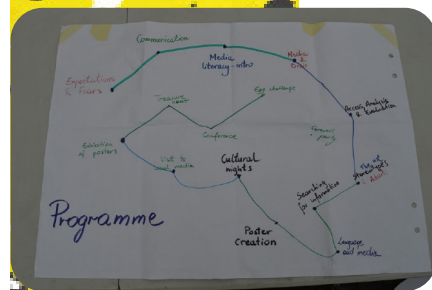
KATARINA

Sem Kasia, 19-letno poljsko dekle. Pravkar sem končala srednjo šolo in se odločila, da leto dni preživim kot prostovoljka v prostovoljskem projektu nevladne organizacije United Societies of Balkans. Delam pri projektu Evropske solidarnostne enote, imenovanem Balkan Hotspot, namenjen pa je novinarstvu in medijem.

Pred dvema letoma sem se udeležila dejavnosti neformalnega izobraževanja v Poraju na Poljskem. To je bila mladinska izmenjava Factfulness – Fight the Ignorance, pri kateri so sodelovali tudi mladi iz španske Barcelone in hrvaškega Osijeka. To čudovito priložnost mi je predstavila profesorica angleščine. Vztrajala je, naj poskusim nekaj novega in neznanega, verjetno je menila, da bo to zame koristno. Med izmenjavo smo bili mladi osredotočeni predvsem na novinarstvo, razvoj medijev in medijske pismenosti, prepoznavanje lažnih novic in na to, kako našim možganom preperečiti, da bi uporabljali bližnjice. Moram reči, da je bil to res intenziven teden. Delavnice so trajale po osem ur na dan, vendar nobenemu od nas to ni bilo odveč, saj so bile dejavnosti zanimive in poučne. Seveda nismo le sedeli in poslušali, ampak smo ves čas aktivno sodelovali pri različnih opravilih, saj pri marsikateri stvari samo sami lahko ugotavljamo, kaj nam najbolj ustreza in kaj je za nas najbolj koristno.

Naučila sem se veliko pomembnih in uporabnih stvari. Ko se udeležite delavnic, se vaši možgani začnejo odpirati drugačnim realnostim. Pravzaprav nehatе biti nevedni. Druženje z mladimi, ambicioznimi ljudmi je tudi odlično za odkrivanje vašega navdaha. Menim, da je tovrstno izobraževanje najbolj koristno. Ta izkušnja mi je pomagala tudi pridobiti prijatelje z vsega sveta. Mnogi med nami še vedno ohranjamo stike in se celo obiskujemo. Ko se zbere veliko mladih, ki imajo inspiracijo, se priložnosti in ideje pojavljajo povsod. Zelo sem vesela, da sem lahko sodelovala z drugimi mladimi na izmenjavi, saj je vsak izmed nas druge naučil nekaj drugačnega, novega.

Takrat sem imela le 17 let, vendar je projekt name vsekakor zelo vplival. Postala sem bolj odprta, še bolj lačna znanja in ozaveščena o svetovnih vprašanjih. Tudi zdaj, ko delam v novinarstvu, se počutim zelo privilegirano, saj imam predhodno znanje o tem, kako mediji delujejo. Kljub mladosti se ne počutim nič manj informirana od starejših kolegov. Včasih imam občutek, da sem celo bolj. Zato menim, da je neformalno izobraževanje najboljši način za resnično izmenjavo in prevzemanje znanj.

Že prej sem bila brez predsodkov, saj se rada učim novih stvari. Zame je najboljši način, da sprejem informacije, kreativnost. Sem bolj umetniški tip, zato je bil osnovnošolski učni program zame dolgočasen in kar naporen. Po vrnitvi z izmenjave so moji učitelji opazili, da imam več idej in da sem polna življenja. Sama pa sem želela pridobljeno znanje deliti s sošolci, jim dati več energije in veselja. To bi izobraževanje tudi moralo pomeniti. Tako prostovoljstvo kot mladinska izmenjava sta neverjetna načina učenja. Teško se je odločiti, katera pot je zame primernejša, saj ima vsaka od njiju svoje prednosti. Trenutno živim skupaj z več kot 20 ljudmi in se učim tako pri samem projektu kot tudi od ljudi okoli sebe. To je tako, kot če bi vsak dan obiskala univerzitetno knjižnico. Izjemno sem hvaležna za te priložnosti v svojem življenju, saj so mi omogočile, da sem odkrila svoje resnično bistvo in ambicije.

Po mojem mnenju bi se moral vsak izmed nas udeležiti kakršnekoli oblike neformalnega izobraževanja najmanj enkrat v življenju. Še posebej tisti, kdor se ne uči rad. Neformalne oblike izobraževanja namreč ponujajo veliko različnih vidikov, tako da se učite glede na svoje sposobnosti in zmožnosti. Pa že sicer veste več, kot mislite, da veste. Neformalno izobraževanje vam samo pokaže, kaj vse zmorete.

KASIA

V deželi

čokoladnih tartufov

Sem Katica Nišavić. Po skupinskem prstovoljskem projektu v okviru Evropske prstovoljne službe v Španiji in zaradi vseh Doudovitih poznanstev in spominov, ki sem jih prinesla od tam, sem iskala nove projekte, pri katerih bi lahko sodelovala.

Preučevanje idej glede dolgoročnega projekta Evropske solidarnostne enote (ESC) me je neverjetno pritegnilo, to pa se je pokazalo kot vztrajna motivacija, da sem vedno znova izpolnjevala kopico različnih prijav, posodabljala življenjepis, pisala spremna pisma. Nisem hotela odnehati, saj sem bila prepričana, da me čaka prav poseben projekt.

In potem se je zgodila Belgija. Odprto povabilo za fotografa v umetniški rezidenci dvajset kilometrov južno od Bruslja. Destelheide-Hanenbos, oaza za belgijske umetnike, obdana z gozdnimi in pravljličnimi medenimi dobrotami. Poslala sem svoj portfelj, sledilo je obdobje čakanja, grizenja nohtov in intervjujev po skypu, nato pa je postalo uradno – med več sto prosilci so izbrali mene! Kovčki so bili hitro pripravljeni in že konec januarja sem začela svojo dogodivščino v mestu Dworp nedaleč od Bruslja.

Destelheide je umetniška rezidenca pod okriljem flamske vlade, ustanovljena leta 1971. Ponuja umetniško izobraževanje za skupine odraslih in šolsko mladino, hkrati pa je tudi navdihujoče okolje in zatočišče za umetnike. Kompleks sestavlja več stavb z različnimi prostori: koncertno dvorano, gledališko dvorano, glasbenim studiem, fotografsko sobo, delavnico za ustvarjanje z glino, delavnimi prostori itd.

Sama sem del komunikacijske ekipe, kar pomeni, da je moja glavna naloga fotografiranje (in video). Dokumentiram dela umetnikov, ki pridejo v naš dom. Sledijo oblikovanje (plakatov, revij, letakov, izobraževalnih map), urejanje blogov, organizacija umetniških ogledov, delo pri osebнем umetniškem projektu, sodelovanje v drugih projektih, kot so Mednarodni klub, Poletna akademija (sedemdnevni program umetniških ateljejev) itd.

Že sama priložnost, da se srečujem s slikarji, igralci, glasbeniki in oblikovalci, da lahko izvem več o njihovem delu in življenju, v meni nenehno prebujata neverjeten navdih, ki ga želim izraziti s fotografijo.

KATICA

Me mi je Kerim, star pa sem 21 let. Rodil sem se v Izmirju v Turčiji. V preteklosti sem enajst let igral košarko, šest let amatersko ter pet let in pol profesionalno, zdaj pa študiram na pomorski fakulteti. Letos bom diplomiral in sem zelo navdušen, da bom postal diplomant kar prek spleta. Z neformalnim izobraževanjem sem se prvič srečal prek organizacije AIESEC. Konec leta 2019 sem se ji pridružil in se takoj tudi prijavil v globalni program prostovoljstva, ki je potekal od 23. januarja do 28. februarja lani. V tem času sem otroke poučeval angleščino. Moji prijatelji so mi pred odločitvijo take izkušnje priporočali, priznati pa moram, da sem slišal tudi nekaj negativnih komentarjev. Sam pri sebi sem rekel, da bom poskusil, da naj si vendarle zaupam. Najprej sem bil nekoliko zaskrbljen, a vse se je izšlo dobro. Moj cilj je bil spoznati in preizkusiti samega sebe, kar sem tudi

uresničil. Seveda sem spoznal tudi, kaj je to resnično življenje, saj sem bil ločen od družine. Bil sem popolnoma sam in tisoče kilometrov stran od domačega kraja. Po vrnitvi domov sem si dejal, da zdaj pa lahko živim sam, lahko potujem sam, zdaj si lahko sam tudi skuham, kadar moram. Te izkušnje so zame pomembnejše kot vse drugo. Spoznal sem, da lahko živim z različnimi kulturami, in tudi zaradi tega načrtujem svojo nadaljnjo kariero v tujini, v drugačnih kulturah. Sprva je naša skupina v sklopu projekta imela lokalnega vodjo, po enem tednu pa mi je ta dejal, da se mi ni več treba udeleževati srečanj, ampak da se lahko s predavanji in predstavitvami ukvarjam sam. To je pomenilo, da sem po enem samem tednu postal sam svoj vodja in si začel prilagajati okolje, v katerem sem se znašel. Tak razvoj dogodkov je bil zame nekaj novega; opazil sem, da imam vodstvene sposobnosti, in če le želim, lahko vodim karkoli. Vse se je zgodilo spontano. Po mojem mnenju ni nujno, da je program popoln; nekatere zaplete moraš rešiti sam in se iz tega naučiš, kako reševati težave v vsakdanjem življenju. To pa pomeni tudi možnost, da moje življenje lahko postane popolno, saj ga takšnega lahko ustvarim sam. Tako sem bil hkrati učenec in učitelj. Naučil sem se počakati, da se nekaj spremeni, da rezultati mojega dela postanejo vidni. In za to sem se moral potruditi sam. S svojim delovanjem v projektu otrok nisem le razveselil, ampak sem jim pomagal, da so spoznali svet okoli sebe, da so lahko njihove sanje večje in usmerjene v svetlejšo prihodnost. S to priložnostjo, ki se mi je ponudila pri neformalnem izobraževanju, sem se zavedel, da se na svetu dogaja toliko velikih, pomembnih stvari, in če ne bomo mi sami kaj storili, kdo bo namesto nas?! Nove izkušnje v novem kraju – samo jaz, bog in tujci. Poskusite tudi vi nekaj novega!

KERİM

Moje ime je Klajdi Priska. Pred kratkim sem končal prvostopenjski študij računalništva in opravil več strokovnih tečajev iz ekonomije in političnih ved. Del mojega izobraževanja so bila tudi neformalna učna usposabljanja v sklopu programa Erasmus+, vključno z mednarodnimi seminarji in konferencami. Pred tem sem delal v albanskem parlamentu, sodeloval z NDI in pomagal poslancem pri administrativnih in javnih delih. Kot moderater sem sodeloval v več fundacijah, vključno z agencijami ZN, in pomagal v projektih mednarodnih fundacij. Bil sem del skupine za oblikovanje politik na področju zaposlovanja in izobraževanja mladih ter koordinator za zunanje zadeve na albanskih političnih mladinskih forumih.

Sodeloval sem pri številnih procesih za krepitev zmogljivosti (izobraževanja in organiziranje delavnic po Evropi). Ves čas sem tudi prostovoljno sodeloval v civilni družbi in z organizacijami civilne družbe ter predstavljal njihove dejavnosti na področju večje vključenosti in krepitev vloge mladih, socialne varnosti in boljšega izobraževalnega sistema ter vključujočega trga dela.

Zdaj delam kot uradnik za politiko in zagovorništvo v Nacionalnem mladinskem kongresu Albanije, organiziram sestanke vpletenih strani, dokumentiram in spremljam pomembne ukrepe in odločitve s sestankov ter razvijam projektne strategije in po potrebi izvajam projektne naloge. Delo je ves čas usklajeno z osebnimi, nacionalnimi in evropskimi vrednotami.

Izjemno sem hvaležen, ker sem lahko sodeloval v številnih dejavnostih neformalnega izobraževanja, ki zajemajo udeležbo na seminarjih in izobraževanjih o različnih temah, med drugim o človekovih pravicah, sovravnem govoru, demokraciji, medijski pismenosti ter spletnih učnih orodjih in sredstvih. Večinoma v okviru programa Erasmus+, povabljen pa sem bil tudi k udeležbi v okviru drugih mednarodnih priložnosti. Okolje, ki je ustvarjeno v okviru mobilnosti Erasmus+, je edinstveno, izjemno in se vedno razveselim, kadar se mi ponudi nova taka priložnost. Od nekdaj sem si želel raziskovati druge kulture, miselnosti in jezike, hkrati pa pridobivati nova znanja. Pri teh dejavnostih sem doživel prav to. Menim, da tovrstne dejavnosti ustrezajo mojim željam in pričakovanjem.

S ponosom lahko povem, da sem spoznal odlične prijatelje iz vse Evrope, s katerimi se pogovarjamo in skrbimo drug za drugega. Poleg znanja sem pridobil širše razumevanje in večje samozavedanje ter socialno zavest. Pretekle stereotipe sem lahko pustil ob strani ter delal in sodeloval na medregionalni in mednarodni ravni, kar okrepi samozavest, pomaga preseči predsodke in odpre um za nove perspektive in možnosti.

Prepričan sem, da so moje sodelovanje, poglobljanje znanja in širjenje socialne mreže ob teh dejavnostih bistven dejavnik pri izbiri moje poti in odločitvi, da sprejemem položaj, ki ga zdaj opravljam. Pridobljene veščine in prave povezave so bile ključne za pravilno poklicno pot.

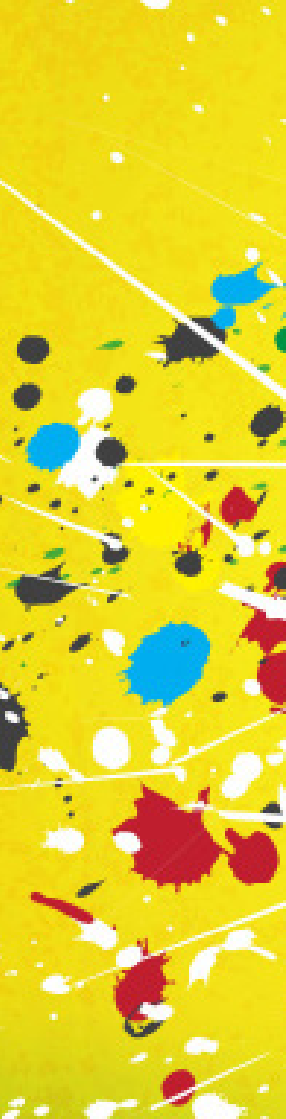
Verjamem, da so ljudje v moji okolici vsakič, ko sem se vrnil z neformalnega izobraževanja, iz moje energije in navdušenja jasno razbrali željo, da na novo pridobljeno znanje tudi uporabim. Zato menim, da ni težko prepoznati napredka, ki sem ga dosegel po zaslugi neformalnega učenja. Dalo mi je pravi zagon za izboljšanje samega sebe in za večjo učinkovitost.

Sam zelo cenim program Erasmus+ in ob upoštevanju neizmernih priložnosti, ki jih ponuja, predlagam, da se udeležite teh mobilnosti, seminarjev, izobraževanj, kulturnih mladinskih izmenjav ali evropske solidarnostne enote. Predlagam prav Erasmus+, ker je to celosten program, ki se je v zadnjih desetletjih izkazal za enega glavnih stebrov uspešne in enotne Evrope.

Verjamem, da sta preživetje in uspeh naše družbe dosegljiva, če bodo mladi pripravljene in izobražene, zato bi mlajšim kolegom in kolegicam rekel takole: če se vam ponudi priložnost za neformalno učenje ali če jo poiščete sami, jo zgrabite, saj ne bo pomembna le za vašo osebno pot, ampak za celotno družbo. Hkrati pa se boste ob tem še zabavali.

KLAJDI

Sem Kostandin Feshti, 18-letni dijak, pa tudi televizijski in radijski voditelj ter novinar. Že štiri leta delam v albanskih medijih, pred tremi leti pa sem se pridružil Nacionalni televiziji Albanije, najprej kot radijski in pozneje še televizijski voditelj, nato pa tudi novinar.

Novembra 2019 sem se udeležil enotedenske mladinske izmenjave, ki je potekala v Banskem v Bolgariji. Tema projekta je bila o priložnostih, ki jih ima evropska oziroma balkanska mladina pri zaposlovanju in izobraževanju, ter o tem, kako lahko mladi izboljšamo svoj položaj.

Zelo pomembno se mi zdi, da lahko sodelujem pri projektih, ki me postavijo v kulturo, s katero se še nisem srečal, hkrati pa mi je blizu njihova tematika. Zanimajo me projekti, ki se ukvarjajo s prihodnostjo mladih ne le v Albaniji, temveč tudi na regionalni ravni, zlasti v povezavi s temama, kot sta zaposlovanje in izobraževanje.

Vsekakor mi je neformalna izobrazba dala nekaj več. Ne samo znanje, dobil sem sposobnost, da lahko dojamem stališča drugih ljudi. Zdaj sem sposoben razumeti več in poslušati, ne da bi odgovoril, ampak svoje mnenje povežem z drugim, da bi še bolje razumel situacijo. Če preživljate čas z ljudmi iz drugačnega okolja, se lahko naučite prilagajati in zanimati za vse, kar je povezano s sosedskimi državami.

Udeležba pri dejavnostih mi je pomagala, da sem postal nekoliko bolj družaben, in kot sem že omenil, stvari bolje razumem, bolje se prilagajam. Lahko se postavim v kožo drugega in razmišljam o ustrežnejših rešitvah za določeno situacijo ali težavo. Če si del medijskega sveta, moraš biti vedno na tekočem z različnimi kulturami, tradicijami, ljudmi, saj tako svoje delo opravljaš bolje.

Na mladinski izmenjavi mi ni bilo težko. Ko sem učiteljem in prijateljem povedal, da se bom udeležil te dejavnosti, so bili vsi zelo veseli, in sicer ne le za zaradi priložnosti zame osebno, temveč tudi zaradi mladinske izmenjave same in načina, kako je bila izvedena. Poleg tega jim je bilo všeč, da so sodelovali udeleženci iz večine balkanskih držav. Kar je to izmenjavo naredilo posebno, sta bila njena tema in to, da se je projekt vsak dan spreminjal in razvijal.

Mladim bi stoddstotno priporočal, da se udeležijo mladinske izmenjave in treningov v različnih organizacijah, občolskih dejavnosti, srečanj v živo in prek spleta, saj so vse ponujene možnosti po mojem mnenju odličen način, da se izobražujejo na različnih področjih, povezanih z vsakdanjim življenjem in tudi s pomembnejšimi družbenimi vprašanji. Mladinske izmenjave so eden najučinkovitejših načinov za doseganje boljše izobrazbe, poleg tega pa omogočajo, da so mladi v toku z življenjem in se na zabaven način učijo

razumeti težavo oziroma situacijo tako, da so postavljeni v središče dogajanja. Ob tem spoznate nove ljudi in vzpostavite povezave, ki jih boste nekega dne morda potrebovali, pa naj gre za zabavo ali delo. Vsi se pogosto pritožujemo, da bi radi imeli na voljo več možnosti za neformalno izobraževanje. Tu imate odlično priložnost, da se ga udeležite ter izboljšate svoje znanje in veščine.

KOSTANDIN

Moje ime je Leja in študiram socialno delo. Od kar pomnim, sem sodelovala v številnih različnih dejavnostih, da bi pomagala ljudem. Vseč mi je vse, kar je povezano z mladimi, in vedno se želim naučiti več. Zanimajo me zlasti vprašanja, s katerimi se ukvarja naša družba: migracije, begunstvo, manjšine ... Sodelovala sem v poletnih taborih, ki so jih organizirale različne nevladne organizacije. Zdaj prostovoljno sodelujem v Društvu za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto (DRPDNM), prej pa sem tudi prostovoljno delala v lokalnem vrtcu. Ko sem bila mlajša, sem trenirala roket in bila mažoretka. V zadnjih dveh letih sem sodelovala v treh mednarodnih projektih Erasmus+. Teme so bile človekove pravice, kulturna inteligenca in vključevanje mladih. Moje dejavnosti neformalnega izobraževanja se nadaljujejo – zdaj študiram v Nemčiji in obiskujem tečaj nemškega jezika.

Za vpis na vse te tečaje sem se odločila, ker sem o nekaterih temah želela vedeti več, želela sem spoznati nove ljudi in druge kulture. Prav tako sem bila vedno radovedna glede mnenj in drugačnih pogledov ljudi. Znanje ni edino, kar sem pridobila; poleg spoznavanja ljudi in različnih kultur sem doživela marsikaj in potovala po Evropi. Pri teh dejavnostih se srečujete z različno mislečimi ljudmi, kar vam lahko pomaga, da rastete kot oseba. Pomaga vam oblikovati vrednote (strpnost, solidarnost, timsko delo, sodelovanje itd.) in s tem postanete najboljša različica sebe. Zame je bilo ključno postati prostovoljka v DRPDNM, saj sem tam spoznala, kaj želim študirati. Izbrala sem socialno delo, in to je bila pravilna odločitev, saj me delo z mladino veseli. Del mojih izkušenj pri DRPDNM je bilo tudi usposabljanje za Erasmus+ v Bolgariji, kjer sem se prvič zares srečala s temami človekovih pravic. Naučila sem se, da vedno obstaja nekaj, kar nam je namenjeno, in moram reči, da nobene svoje odločitve ne obžalujem. Te odločitve so ustvarile pot, po kateri me vodi življenje, pot, ki mi je zelo všeč! Na začetku ne morete vedeti,

ali določeno znanje resnično potrebujete, njegov pomen prepoznate šele pozneje. Čez nekaj časa se tudi začnete zavedati, da vse dejavnosti gradijo vašo osebnost. V preteklosti si nisem predstavljala, kako bom uporabila pridobljeno znanje, vendar se je neformalno izobraževanje izkazalo za izjemno koristno. Svoje izkušnje lahko delim z drugimi, učiteljem je všeč, da se učenci ne učijo samo iz knjig, temveč pridobivajo znanje pri različnih dejavnostih. Neformalno izobraževanje je za vsakega posameznika drugačno, saj o isti stvari ne razmišljamo vsi na enak način in tudi ne čutimo enako. Če bi komu svetovala, katero vrsto neformalnega izobraževanja naj si izbere, bi predlagala šport in telesne dejavnosti, saj je pomembno, da smo dejavni. Pridružite se tudi dejavnostim, ki so povezane z družabnim življenjem in življenjskim slogom. Dobro se je učiti o odnosih in vrednotah. In seveda, pridružite se nečemu, kar vas resnično navdušuje. Najboljši občutek je, ko poglobiš znanje o nečem, kar najraje počneš.

Neformalno izobraževanje je nekaj, kar izberete. Ni obvezno, odvisno je le od vaše želje in interesa. Izkoristite vsako priložnost za sodelovanje! Samo naredite ta korak! Včasih je težko izstopiti iz območja udobja, vendar drugače ne morete izkusiti tega, kar vam pripravlja zunanji svet. Z neformalnim izobraževanjem pridobite veliko več kot le znanje. Obstaja toliko stvari, na katere zdaj niste pozorni, a nekoč boste to znanje potrebovali. Toliko možnosti in priložnosti vas čaka in sama sem za vsa svoja neformalna usposabljanja in tečaje zelo hvaležna. Vsak se sam odloči, kaj želi v življenju, vendar nikoli ne pozabite: dokler živimo, se vedno učimo. Učnim procesom se ne morete izogniti, vendar vedno ponujajo priložnost. Poskusite jo kar najbolje izkoristiti.

LEJA

Lindita Rexhepi prihaja iz Kumanova in zdaj živi v Luksemburgu, kjer dela kot samostojna trenerka in svetovalka. Doslej je delovala predvsem na področju razvoja nevladnih in mednarodnih organizacij, pri magistrskem študiju pa se je ukvarjala s prizadevanji za mir in položajem žensk.

Lindita se je z dejavnostmi neformalnega izobraževanja (NFE) spoznala pri 14 letih, ko je začela obiskovati srednjo šolo. Sodelovala je pri številnih dejavnostih, od lokalnih delavnic do državnih usposabljanj, na katerih je bila tema predvsem vzpostavljanje miru v Severni Makedoniji. Pozneje se je udeleževala evropskih projektov in dejavnosti. Njena strast do neformalnega izobraževanja se je krepila z obiskovanjem različnih izobraževanj in izmenjav, zato se je začela ukvarjati s pisanjem projektov, njihovim usklajevanjem in ponujanjem priložnosti za mir drugim mladim.

Odločila se je za udeležbo na delavnicah in drugih dejavnostih NFE, kjer se je med poletnimi počitnicami učila in spoznavala nove prijatelje, njena želja po sodelovanju pa je vse bolj rasla. Te dejavnosti je zato nadaljevala med študijem in so še naprej del njene kariere.

Pri tem je pridobila znanje in si razširila pogled na svet in okolje okoli sebe. Razširile so se tudi njene veščine dela v večkulturnem okolju in medkulturno razumevanje, kar ji je pomagalo pri oblikovanju identitete.

NFE je Linditi pomagalo pri izbiri poklica in diplomi, v pomoč pa ji je bilo tudi na delovnih mestih, ki jih je opravljala. Sodelovanje s Centrom za medkulturni dialog jo

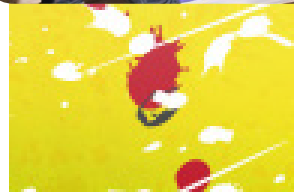
je opolnomočilo in ji omogočilo pridobiti veščine, ki jih ne bi mogla dobiti nikjer drugje. Hvaležna je, da je imela priložnost eksperimentirati, pasti ali uspeti in graditi na tem uspehu. Prepričana je, da brez udeležbe pri dejavnostih NFE ne bi bila ista oseba, kot je zdaj.

Po njenem mnenju učitelji ali drugi člani skupnosti NFE ne namenjajo toliko pozornosti, kot bi jo morali, vendar je imela srečo, saj so njeni delodajalci videli in cenili NFE, vendar v mednarodnem kontekstu. V Severni Makedoniji je ozaveščenosti o tem še vedno malo. Od učiteljev je dobila nekaj povratnih informacij, da so bili srednješolci, ki so sodelovali na delavnicah in vajah NFE v mladinskem centru MultiКулти, tudi pri pouku bolj odprti in dejavnejši.

Lindita predlaga, da se vsak mlad človek udeleži kakršnekoli oblike NFE. Posebej pa želi poudariti pomen evropskih projektov in evropske perspektive, saj se je tam prvič res srečala s svojimi lastni stereotipi in predsodki. Spoznala je različne kulture in tudi prvič sama odpotovala v tujo državo. Mladi bodo z udeležbo pri NFE prišli tja, kamor si želijo. To je potovanje, koliko bodo od njega odnesli, pa je odvisno od njih samih. Nobenih omejitev ni, zato lahko raziščejo svoj potencial in nadgradijo svojo pot, po kateri želijo hoditi.

LINDITA

zanimanja, ob tem pa se je krepila moja strast do posameznih tem, kar me je nato spodbudilo k podiplomski akademski karieri in nadaljnjemu razvijanju svojih zanimanj. Morda si je na podlagi povedanega že mogoče ustvariti neko predstavo o vlogi, ki jo je zame odigralo neformalno izobraževanje. Vendar pridobljeno in razvito strokovno znanje, splošno znanje in mehke spretnosti presegajo tisto, kar je zapisano v mojem življenjepisu, in premagajo zgodbe nekega trenutka v mojem

Sem Marco Meloni iz Cagliarija na Sardiniji. Sem raziskovalec in zanimajo me številne teme in znanja. Trenutno sem kandidat za doktorja znanosti na temo demokracije v enaindvajsetem stoletju na Univerzi v Coimbri na Portugalskem v okviru Centru za družbene študije (CES), moje terensko delo pa poteka tudi v Madridu in Londonu. Moj raziskovalni interes usmerjen na sodelovanje javnosti in znotrajstrankarsko demokracijo. Leta 2015 sem na Univerzi v Cagliariju diplomiral iz upravljanja in globalne politike. V svoji poklicni karieri delam kot vodja projektov in trenerjev pri več projektih, ki jih financira Evropska unija, v okviru programov Erasmus+, Mladi v akciji, Leonardo in Evropa za državljane ter v projektih na lokalni ravni, večinoma izobraževalnih in v sklopu gamifikacije za demokracijo, sodelovanje in vključevanje. Od 16. leta so moja izobraževalna pot – tako osebno kot poklicno – spodbujale izkušnje, pridobljene pri neformalnem izobraževanju. Po prvi mladinski izmenjavi leta 2006 v Rusiji (v Pavlovskem Posadu blizu Moskve) so sledili tečajji usposabljanja, dejavnosti za izgradnjo partnerstev, projekti Leonardo, številne lokalne dejavnosti in drugo. Vsako od teh izkušenj, od najkrajših do najzahtevnejših, sem pridobil ob podpori združenja Associazione TDM 2000, ki je zame postalo učna skupnost, z leti pa tudi družina. Med njimi sem leta 2014 opravljal svojo evropsko prostovoljno službo (predhodnico Evropske solidarnostne enote) v Rosariu v Argentini. Vsak izmed projektov in pobud je bil zame pomemben, toda zadnji mi je zagotovo spremenil življenje. Morda se sliši kot kliše, vendar vsekakor drži. Tam sem odkril svoja raziskovalna

življenju. Vse pridobljeno mi je v teh letih pomagalo, da sem se soočal s situacijami in izbirami, da sem komuniciral z drugimi, da sem se znal predstaviti, nastopiti v službi, navsezadnje pa sem se naučil tudi, kako se obnašati, ko si z nekom na kavi ali pivu. Formalno priznanje znanj, pridobljenih na neformalen način, je potrebno. Še bolj pomembno pa je, da so moje raznovrstne izkušnje v neformalnem izobraževanju doslej imele zelo pomembno vlogo pri mojem delu, in prepričan sem, da bo tako v prihodnje. Tudi če dokazila o neformalno pridobljenem znanju na razpisih za delovna mesta niso omenjena, so pogosto zelo koristna

v izbirnih postopkih in tudi pri delovnih aktivnostih, zlasti pri delu v skupini. Vsem predlagam, da se v kateremkoli življenjskem obdobju udeležite čim več dejavnosti, ki vam jih ponuja neformalno izobraževanje. Vlagajte svoj čas v enega ali več dolgoročnih projektov in poskušajte pogosto sodelovati v kratkotrajnih projektih. Neformalno izobraževanje se nikoli ne konča, ostanite mladi.

MARCO

Moje ime je Mateja in sem mladenka, ki zelo občuduje svet. Moja pozornost pritegne vse – od priprave hrane, glasbe in slikanja do odkrivanja skritih katičkov tega planeta. Delam v družinskem podjetju in vzporedno s tem drugo leto študiram psihoterapijo. Moram priznati, da življenje ne bi moglo biti boljše, in verjamem, da ko spoznamo človeško naravo, spoznamo tudi sebe kot posameznika. Ta neskončna spoznanja me vedno opominjajo, da se moramo do konca življenja učiti in odkrivati, sicer se ne bomo nikoli približali spoznanju svoje resnične lepote. Sem ženska s številnimi interesi, in da sem preizkusila vse te stvari, sem morala večkrat izstopiti iz območja udobja in »pogledati za vogal«, ali obstaja še kaj več. Osnove, kot sta obiskovanje šole in možnost študija na univerzi, (v Sloveniji brezplačno) dobijo vsi. Kdor želi doseči več in biti boljši, pa mora stvari vzeti v svoje roke. Ko sem začela hoditi v šolo, me je marsikaj presenetilo. Z vsakim novim šolskim letom mi je postajalo vse bolj dolgčas in nisem mogla skrivati svojega nezadovoljstva. Zame ponujene šolske dejavnosti kot edina možnost niso zadostovale. Takoj pa sem se vključila v različne občolske dejavnosti, ki so bile na voljo: otroški pevski zbor, dodatni pouk angleščine, likovni krožek ... Ko se spomnim na svojo nestrpnost in kako sem želela vse narediti naenkrat, sem zelo hvaležna staršem za njihovo umirjeno in skrbno vodstvo. Pomagali so mi, da sem se udeleževala le ene dejavnosti naenkrat in ji bila predana do njenega konca. Ne vem, ali bi se brez njihove podpore kdaj naučila, kako biti dovolj trmasta, da začnem in do konca izpeljem vse, za kar sem se odločila. Tako sem dobila tudi priložnost za sodelovanje v neformalnem izobraževanju (NFE). Naučila sem se plesati, rada sem obiskovala tečaje različnih oblik športa, pouka klavirja in kitare. Lani sem se udeležila tudi več projektov Erasmus+ in si znova naredila plesne čevlje, saj me je učna pot pripeljala do salse. V zadnjih dveh letih sem sodelovala v neprofitnih organizacijah, ker se želim učiti in pomagati na različnih področjih, kot so varstvo okolja, migracije, begunstvo, pomen ohranjanja kulturne dediščine itd. Za prostovoljstvo sem se odločila zaradi velike notranje želje, da odkrijem, kdo sem kot oseba in kam spadam. Sčasoma, ko sem se poskušala najti, sem se veliko naučila o NFE in o tem, kaj posamezniku lahko ponudi. Naučiš se stvari, ki ti jih formalno

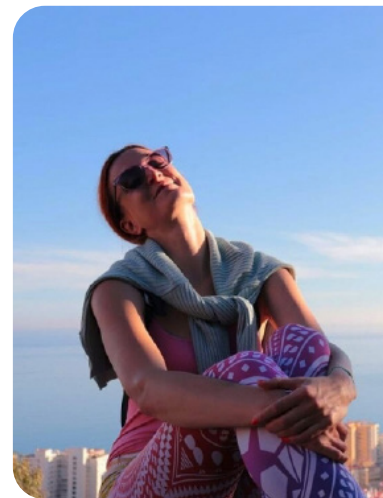

izobraževanje ne da. Učenje na ta način je učinkovitejše, ob tem pa je tudi upoštevano, da je človek družbeno bitje. Še nekaj se mi zdi ključno! NFE te prisili razmišljati s svojo glavo. Tako se lahko naučiš več in razviješ kompetence, ki jih sicer ne bi. Vse, kar se mi je zgodilo, in vse, za kar sem se odločila, me je pripeljalo do sem, kjer sem danes, in do odkritja, kdo sem in kdo želim biti. NFE mi je dal priložnost, da svet »okusim« drugače. Vse izkušnje, ki sem jih pri tem pridobila, mi pomagajo pri odločitvi, na kaj se želim osredotočiti, in čisto po naključju sem odkrila psihoterapijo. To zanimivo in skrivnostno področje, o katerem nisem vedela ničesar, sem sčasoma zelo vzljubila. Pri izbiri poklicne poti je NFE igralo pomembno vlogo, vendar sem že veliko prej odkrila njegove čudeže in pomen. Čeprav sem tečaje NFE opravljala zase, so mi dali tudi znanje, ki ga formalno izobraževanje ni. To znanje mi je v pomoč, kamorkoli grem. Tako sem napredovala pri učenju v šoli, saj sem dolgočasno učno gradivo, ki smo se ga morali naučiti, dojemala na bolj zanimiv način. Glasba, ples in šport so mi pomagali najti kreativne načine za hitrejše in učinkovitejše spoprijemanje s težavami in njihovo reševanje. Ne smem pozabiti, da sem pridobila tudi številne socialne veščine. V stiku z različnimi ljudmi se naučite biti potrpežljivi in sprejeti kritike, drugačne ideje in predloge. Zaradi NFE lahko upoštevate vse. Zdaj sem na univerzi, vendar to ne pomeni, da se je moje NFE končalo. Prav nasprotno. Mislim, da se tako učenje nikoli ne konča, ampak traja vse življenje. Vsako priložnost, ki jo dobim, izkoristim. Seveda so podatki o tem lepo dopolnili tudi moj življenjepis in prepričana sem, da mi bodo vsi opravljeni tečaji in spoznanja, pridobljena pri NFE, pomagali najti dobro službo. Toda glavni cilj je odkrivanje življenja in njegove lepote in upam, da bo še dolgo tako. Teme, kot je varstvo okolja, so še vedno na mojem seznamu in nekoč jih želim podrobneje preučevati, najprej pa bom vso pozornost usmerila na medčloveške odnose. NFE je več kot le učenje podatkov. Vadite svoj nastop, sodelujete z drugimi in odkrivате nova obzorja, ki jih sicer ne bi. Pomaga vam, da se znajdete kot oseba in izberete stvari, ki vam bodo napolnile življenje. Najboljši nasvet, ki ga lahko dam, je: »Nenehno bodite v gibanju, stopite iz območja udobja. Vem, da je težko in strašljivo, toda ko presežete svojo negotovost, spoznate, da ste edina resnična ovira vi sami. Torej, objemite se in izkoristite dan.«

Sem Milena in sodelujem v prostovoljskem projektu v Malagi v okviru programa Evropske solidarnostne enote (ESC).

“Ko svoje misli in želje usmerite na družbeno koristne dejavnosti in jim dodate potrebo po delovanju na širši ravni, imate priložnost prostovoljno sodelovati v programih ESC. Poleg omenjene želje je potrebna tudi dobra lokalna organizacija, ki pripravlja in pošilja prostovoljce organizaciji, ki vodi projekt, s sedežem v eni od evropskih držav. Po zaslugi ene takih organizacij sem odkrila sebe. Sliši se kot reklama, kar pravzaprav tudi je, toda tako kot kjerkoli drugje na svetu tudi to eksotično mesto potrebuje ljudi, ki so pripravljeni sodelovati v misiji širjenja izobraževanja. Projekt, v katerem sodelujem, se imenuje Spodbujanje integracije in prebijanje ovir, uresničujemo pa ga z delom v šoli, kjer kot prostovoljka pomagam in sodelujem z učitelji, zlasti pri pouku angleškega jezika. To, da lahko poučujem otroke v starosti do 12 let, je zame velik izziv, hkrati pa tudi nepopisen užitek. V meni po koncu vsake šolske ure ostane občutek zadovoljstva, da je nekdo napredoval zaradi moje pomoči. Tak občutek pa pusti tudi sodelovanje v projektih, kar je hkrati najlepše možno plačilo. Že prej sem se zavedala pomena izobraževanja in vloge tistih, ki ga prenašajo, nisem pa vedela, koliko truda morajo temu nameniti učitelji. Ko vidiš, da si edina vez med znanjem in otrokom, ki si to znanje zasluži in ga potrebuje, se zbudi občutek odgovornosti in začutiš veliko motivacijo, da mu ga posreduješ. Če boste zamudili priložnost, da učencu razložite predvideno snov, ni nobenega jamstva, da bo imel še kakšno drugo možnost, da bi se tega naučil. Nikoli nisem mislila, da bom opravljala tako delo, toda zaradi želje po neposrednem vplivu na razvoj človekovih pravic sem dobila priložnost, da to uresničujem prek izobraževanja. Zelo sem vesela, da so v moje delo vključeni najmlajši in da lahko prispevam k razvoju najzgodnejšim stopnjam ustvarjanja družbe, v kateri so človekove pravice spoštovane. Še tako lep občutek se ne more primerjati z užitkom, ko otrok obvlada to, kar ga učite, in veste, da mu bo to koristilo v življenju. Tistim, ki se ukvarjajo s poučevanjem, je ta občutek verjetno dobro znan, zame pa nekaj povsem novega in presenetljivo prijetnega. Koristno je tudi, da pri poučevanju jezikov znate sodelovati z drugimi, sploh pri poučevanju jezika, ki ga svetovna skupnost uporablja za doseganje in uresničevanje vseh pomembnih dogovorov. Zato naj bi angleščino obvladale vse bodoče generacije. Tako bodo najhitreje resnično premagane vse jezikovne ovire, otroci pa se bodo v komunikaciji s tujci spoznali z razlikami in sprejeli idejo o povezovanju z drugimi.

Lepota tega projekta se tukaj še ne konča. Poleg dejavnosti v šoli sem dobila priložnost, da sodelujem pri pripravi dejavnosti gostujoče organizacije. Ta je namreč odgovorna za organizacijo zabavnih prireditev za otroke in starejše. Sodelovala sem pri nalogah, pri katerih sem imela možnost izraziti svojo kreativnost, spet z namenom počastitve ranljivih skupin v družbi. S sodelovanjem v vseh teh aktivnostih sem med izmenjavo znanj izboljšala tudi svoje znanje španščine. To je bilo najlažje doseči v komunikaciji z učenci, v projektu pa mi je bil na voljo brezplačni spletni tečaj. Ta svetovni jezik, ki ga govorniki že sicer uporabljajo zelo hitro, se v tem delu Andaluzije govori še hitreje, zato po zaključku projekta lahko pričakujem naprednejšo raven znanja španskega jezika. Dodatna motivacija za učenje je to, da se prebivalci tega dela države ne morejo pohvaliti z dobrim znanjem angleščine, zato se moramo prilagoditi mi, kar vidim kot veliko prednost. V Malagi poteka veliko projektov ESC, prostovoljci so med seboj dobro povezani, mesto pa ponuja tudi veliko priložnosti za obisk okoliških krajev. Tukajšnje naravno okolje je izjemno dobro ohranjeno, kakovost življenja pa najbolje opišejo svež morski zrak, čiste plaže in veliko zelenih površin. Skrb, od česa živeti v času projekta, je odveč, saj programe ESC financira Evropska komisija, ki pokriva življenjske stroške. Vključeni so stroški nastanitve in mesečni dodatek, ki omogoča dokaj dostojno življenje. Menite, da je moje delo v takih razmerah težko? Nikakor, veliko pa odtehtajo neštete koristi, ki mi jih prinaša projekt.

"Živijo, ljudje", so besede, s katerimi sem se predstavil ljudem iz 26 držav med kulturnim večerom v Španiji v mestecu Tarragona. S temi besedami se predstavljam tudi vam. Ime mi je Miloš, star sem 24 let. Moja velika želja je bila, da bi sodeloval pri kakem projektu prostovoljstva. In želja se je uresničila; že dolgo se ukvarjam s športom, potem pa je postal del mojega življenja na drugačen način, s športnim prostovoljstvom. Projekt Sredozemske igre v španskem mestu Tarragona, v katerem sem leta 2018 sodeloval skupaj z drugimi prostovoljci iz 26 držav, je moja prva tovrstna izkušnja.

Samo potovanje, prihod in navdušenje ob tem je težko opisati. Imel sem močno podporo iz ADP-Zid, in ko sem prišel v Španijo, tudi od drugih posameznikov in ekipe Asociación Mundial. Želim, da bi vsi na tem planetu imeli možnost druženja s 100 pripadniki različnih kultur, narodov, religij. Španski jezik mi je zelo všeč in prvo pozitivno presenečenje pri projektu je bilo obvestilo, da imam sestanovaleca iz Venezuele, ki govori samo špansko.

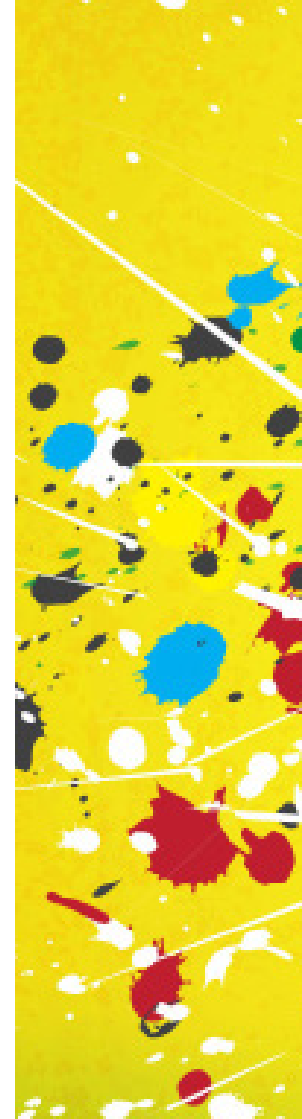
Prvi dnevi so bili namenjeni medsebojnemu spoznavanju. Imeli smo tudi kulturni večer, ki je eden najbolj popolnih dogodkov pri tovrstnih projektih. Ples, pesmi, igre, hrana in pijača iz 26 držav, nepozabno. Nato se je začel intenziven, zanimiv, koristen trening, ki je trajal sedem dni pred samim začetkom iger. Zajemal je srečanja z različnimi ljudmi, državami, običaji, spoznavanje in kresanje mnenj, timsko delo – vse to me je osebno zelo preoblikovalo in je vplivalo na mnogo mojih razmišljanj.

Potem so se začele igre in z njimi na eni strani odgovornost in delo, na drugi pa užitek in uresničitev mojih sanj. Spoznavanje športnikov, podpora, druženje in vse drugo ... Po koncu se nas je 100 prostovoljcev odpravilo na nepozabno kampiranje ob plaži. Spet nova izkušnja, veselje in potem žalost ob odhodu iz kampa.

Prišel je zadnji teden: ljudje se še bolj povezujejo, navezujejo se stiki, nekateri morda celo za vse življenje. Prevladujejo čustva, hvaležnost, da smo sodelovali v tako čudovitem projektu, žalost, ker se bomo poslovili od ljudi, s katerimi smo si prejšnji mesec delili življenje.

ln vrnitev domov. Po tej izkušnji sem drugačna oseba. Večno bom hvaležen za priložnost, imam nove prijatelje, nova znanja, nova mnenja. Zdaj bolj kot kadarkoli prej delam na sebi, poleg tega sodelujem pri podobnih projektih in se prijavljam na nove, saj je možnosti nešteto. Tovrstne izkušnje iz srca priporočam vsakemu mlademu. Uživate, potujte, uresničite svoje sanje, zaživite jih!

MILOŠ

Miloš Ristovski je iz Kumanova v Severni Makedoniji, zdaj pa živi v Bruslju in deluje kot generalni sekretar Mladih evropskih federalistov, kjer se vsak dan ukvarja s projekti za večjo integracijo Evropske unije. Prej je bil izvršni direktor Centra za medkulturni dialog (CID).

Od 15. leta je bil vključen v dejavnosti NFE in je sodeloval v različnih dejavnostih, od lokalnih delavnic do mednarodnih in globalnih dejavnosti. Bil je tudi trener oziroma moderator in je pri svojem delu oprabljal orodja neformalnega učenja.

V času, ko je spoznal NFE, srednja šola ni ponujala dovolj tovrstnih možnosti, CID pa je obljubljal zanimive dejavnosti, kot so spoznavanje novih ljudi, izpopolnjevanje angleščine, mednarodni seminarji, potovanja v tujino in – kar je najpomembnejše – dejavnosti, pri katerih bi lahko naredil nekaj dobrega za svoje mesto.

Miloš je prepričan, da je pri tem razvil znanje, stališča in veščine, kot so na primer mehke veščine, komunikacijske veščine, veščine učinkovitega reševanja konfliktov, vodstvene izkušnje v ekipah od pet do 25 let, ki jih še vedno vsakodnevno uporablja, ter kompetence, ki jih je pridobil na tečajih o komunikaciji in obvladovanju konfliktov.

Lokalne in nacionalne dejavnosti so mu pomagale, da je stopil na svojo sedanjo pot. Pomembni so bili zlasti dolgoročni projekti, na primer letni program Akademije CID za bodoče voditelje, in delavnice v mladinskem centru MultiКулти, ki so mu omogočile dolgotrajen proces učenja in vadb. Veščine, ki jih je pridobil s temi dejavnostmi, zdaj uporablja pri delu.

Strinja se, da je priznanje neformalne izobrazbe težko pridobiti, zlasti kadar je treba sestaviti življenjepis na eni sami strani, opravili pa ste več sto ur dejavnosti neformalnega učenja, a jih v življenjepisu ne morete navesti, saj niso formalno priznane. V Belgiji je s tem nekoliko

drugače kot v Severni Makedoniji: pri prijavi na razpis za določeno delovno mesto je pogoj univerzitetna diploma, enakovredna izobrazba ali delovne izkušnje. Tako se lahko upoštevajo tudi veščine, pridobljene z neformalnim izobraževanjem.

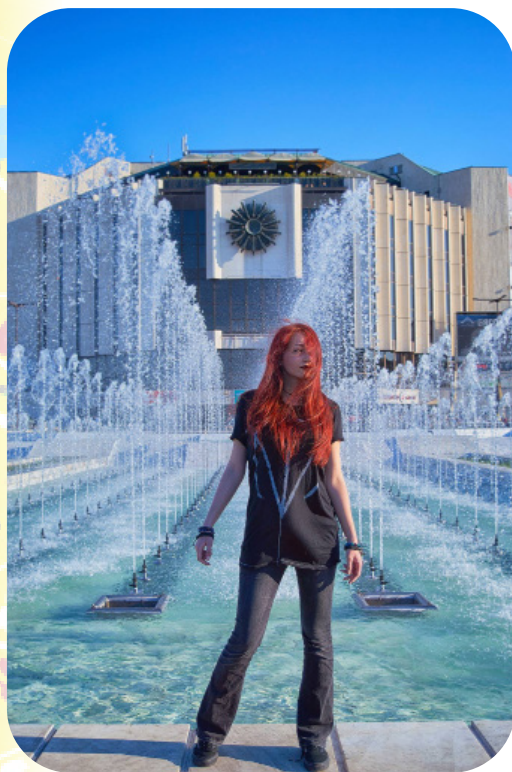
Miloš meni, da so mednarodni seminarji odlični, delavnice na lokalni in državni ravni pa so nujne, saj se tam udeleženci naučijo največ. Trdno je prepričan, da je neformalno izobraževanje koristno, saj omogoča razvijati sposobnosti in odnos do svojega znanja. NFE po njegovem mnenju ne bi smelo nadomestiti formalne izobrazbe, ampak bi morali obe potekati vzporedno. Posameznik, ki bi resnično želel vlagati v svoje znanje, bi moral sodelovati v obeh procesih.

Ena Miloševih najuspešnejših zgodb je bila ustanovitev mladinskega centra MultiКулти, najprej pred desetimi leti v Kumanovu, nato v širši regiji. Zanj so najbolj dragoceni trenutki iz centra MultiКулти po končanem projektu, ko je rezultate projekta predstavil lokalni javnosti.

MILOSH

Moje ime je Nora in sem 26-letnica iz Sofije v Bolgariji. Podnevi sem grafična oblikovalka, ponoči v živo predvajam, kako igravam videoigre, hkrati pa sem ves čas mama morskemu prašičku.

Že pred mnogimi leti sem sodelovala v neformalnih izobraževalnih dejavnostih, ki so bile večinoma povezane z izpopolnjevanjem angleščine, moja zadnja izkušnja pa je bilo potovanje v Latvijo na začetku leta 2020, kjer so se udeleženci iz vse Evrope na podlagi nove metodologije organizacije Centre Marta naučili, kako postati voditelj skupine. Sama sem se odločila, da se bom pridružila programu usposabljanja ob podpori organizacije The Future Now, deloma zaradi želje, da izvem večo sebi, pa tudi zaradi globljega hrepenenja, da bi mladim okoli sebe lahko ponudila boljše

možnosti, kako naj spoznajo sami sebe že v tem življenjskem obdobju.

O številnih temah, povezanih z usposabljanjem, sem pridobila dostojno znanje, nepredviden učinek pa je bilo okrepljeno samozaupanje. Prej v pogovoru navadno nisem preglasno izražala svojega mnenja, v zadnjem času pa postajam vse bolj pogumna in jasno izražam svoje poglede, saj želim, da se moj glas sliši, zlasti ko govorimo o pomembnih temah, kot so enakost, duševno zdravje, spolna vzgoja in podobno. Drug nekoliko nepričakovan izid je bilo čudovito prijateljstvo, ki je zacvetelo med tem potovanjem. Danes je zame neformalno izobraževanje nujno. Vključevanje posameznika na osebni ravni omogoča naravno osebnostno rast, namesto predpisane združljivosti z drugimi v skupnosti.

NORA

Sem Paolo Zucchi. Moja poklicna pot in usposabljanje sta bila usmerjena k preoblikovanju konfliktov, predvsem tistih, ki izhajajo iz civilnih konfliktov ali političnih ideologij. Zato je ena mojih najmočnejših veščin prepoznavanje konfliktov, vključno z njihovimi viri, udeleženci in strukturo. Od leta 2014 sem imel priložnost sodelovati z Organizacijo ameriških držav (OAS) in Evropsko unijo v več volilnih postopkih v različnih državah, med drugim v Paragvaju, Afganistanu, Ekvadorju, Kolumbiji, Salvadorju in na Haitiju, zaradi česar sem se srečeval z drugimi kulturami in bil izpostavljen njihovemu vplivu. Menim, da sta moč posameznikovega glasu in udeležba na glasovanjih temeljni pravici v demokratičnih državah, hkrati pa verjamem, da je trdno demokratično upravljanje ključno za izgradnjo trdnih družb. V zadnjih letih (po 2017) sem se osredotočil na vprašanja, povezana z aktivnimi konflikti in minskimi polji, zdaj pa sem na dveletni misiji v Ukrajini, kjer kot posebni opazovalec sodelujem pri Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE). V tej funkciji je ena mojih najpomembnejših nalog, da znam jasno in v vseh smereh posredovati ključne informacije, potrebne za vsakdanji proces odločanja. Z intervjuvanjem lokalnega prebivalstva in z opazovanjem tako zbiram informacije o varnostnih razmerah na območju posredovanja ter po smernicah OVSE za spremljanje razmer glede človekovih pravic, temeljnih svoboščin in medetničnih odnosov pripravljam mesečna poročila o incidentih. Zaradi svojega dela moram gojiti konstruktiven odnos z lokalnimi in regionalnimi oblastmi, predstavniki manjšin in verskih skupin, civilno družbo in lokalnim prebivalstvom. Diplomiral sem iz mednarodnih odnosov na Univerzi v Cagliariju in magistriral iz mirovnih ved na temo Mednarodno sodelovanje in posredovanje v konfliktih na Univerzi v Pisi, področje mojega študija pa je zajemalo pravne instrumente za območje po končanem konfliktu, projektni cikel, geopolitiko, antropologijo in spol ter predpise o mednarodnem sodelovanju. Opravil sem specialno usposabljanje za delo v sovražnih okoljih in krizno upravljanje civilnega pre-

bivalstva, udeležil pa sem se tudi tečajev na temo opazovanja volitev. Prav tako sem imel priložnost sodelovati z manjšinami in mladimi pri vprašanjih, povezanih z ustvarjanjem in spodbujanjem medkulturnega dialoga, z uporabo ustvarjalnih metod za preoblikovanje konfliktov, migracij in notranjih gibanj ter medverskega dialoga.

Udeležil sem se številnih usposabljanj, med katerimi so: leta 2014 Mladi v akciji Citizenship – New ideas in Europe v Kijevu v Ukrajini v sklopu programa Erasmus+, leta 2013 Euromedov mladinski program Euro-Mediterranean Games for Intercultural Dialogue v Amanu v Jordaniji, leta 2012 Mladi v akciji Youth for a Common Future – Creativity in Conflict Transformation v Prištini na Kosovu v sklopu programa Erasmus+, leta 2011 Mladi v akciji Migration and Mobility v Urekiju v Gruziji v sklopu programa Erasmus+ in leta 2010 Mladi v akciji Interreligious Dialogue in Youth Work v Rigi v Latviji, prav tako v sklopu programa Erasmus+.

Neformalno izobraževanje poteka zunaj učnega načrta, ki ga zagotavlja formalno izobraževanje. Dejavnosti neformalnega učenja so bile za mojo osebno in poklicno rast in v mojem odnosu z različnimi akterji pri opravljanju mojega dela temeljne, zato menim, da je nujno, da vsi ljudje poskusijo neformalne poti za osebno rast.

PAOLO

Sem Raya, stara sem 26 let in delam v mladinskem sektorju. Že od konca Šolanja sodelujem v nevladnih organizacijah. Tega si prej nikoli nisem predstavljala kot svojo življenjsko pot – med študijem podjetništva, financ in računovodstva sem imela povsem drugačna pričakovanja o prihodnosti. Življenje pa je zame imelo drugačen načrt – začela sem delati kot administrativna asistentka v nevladni organizaciji v Sofiji v Bolgariji, od koder prihajam, v želji, da bi pridobila nekaj izkušenj, preden bi si poiskala primernjšo službo.

Toda pri delu v tretjem sektorju je nekaj čarobnega, navdušujočega in privlačnega, čemur se nisem mogla upreti. Želela sem vedeti in doživeti več in se po naključju znašla v neformalnem izobraževanju. Leto dni sem preživela v Evropski prostovoljni službi, prostovoljno sodelovala v čudoviti organizaciji, podpirala mlade v Milanu v Italiji, zdaj pa sem članica upravnega odbora in vodja mladinskih projektov v mladinski organizaciji Združenje Prihodnost zdaj v Sofiji. Tukaj z veliko strastjo in močno željo po delu raziskujem globine in omejitve okolja, projekte in pobude, priložnosti za mlade! Neformalno izobraževanje in mladinski sektor sta mi v mnogih pogledih popolnoma spremenila in preoblikovala življenje. Znašla sem se v položaju pripravnice, udeleženke, organizatorke, včasih celo koordinatorke, neformalno izobraževanje pa mi je omogočilo, da učenje in izobraževanje vidim s številnih različnih in čudovitih vidikov. Neformalno izobraževanje je most za razumevanje in sodelovanje pri temah, kot so človekove pravice, družbene akcije, izobraževanje, blaginja, preprečevanje nasilja, in še veliko več. V meni je okrepilo skrbnost, potrebo po sodelovanju in vključevanju

v odločanje in razprave ter mi dalo močnejši zagon za vseživljenjsko učenje.

Nekaj zelo pomembnega, česar sem se pri tem zavedela in utrdila, je pomen razmišljanja. Pri večini neformalnih dejavnosti, v katerih sem sodelovala in jih organizirala, je vedno predviden poseben prostor za premislek: kaj sem se naučila, kaj se je pri meni spremenilo, kaj še želim in kako to doseči. Potem ko razmišljanju o tem namenite nekaj časa, rezultate treninga ali izmenjave ponotranjite. Ko pa ta ista načela vključite v druge vidike svojega življenja, jih še izboljšate.

Moj nasvet mladim: če še niste, skočite v svet neformalnega izobraževanja, saj veste, da ponuja veliko podpore, razumevanja, neverjetno zanimivega znanja in čudovite ljudi. Skočite in se učite iz izkušenj, misli in domišljije drugih ljudi, sami pa boste prispevali k njihovim.

RAYA

Živjo :)

Moje ime je Rosaliya in na področju mladine delam že skoraj osem let. Moje prve izkušnje z mladinskimi projekti in neformalnim učenjem so bile povezane z mentorstvom v mladinskem prostovoljskem projektu v majhni nevladni organizaciji v domačem kraju. Projekt je bil namenjen delu z otroki in mladimi s posebnimi potrebami. Skupaj s 23 drugimi prostovoljci iz Španije, Turčije in Poljske smo šest mesecev pomagali mladim in komunicirali z njimi, se učili drug od drugega ter vzpostavljali prijateljske odnose in osnove za sodelovanje, ki zdaj traja že več let. Takrat sem spoznala, kako pomembno je neformalno učenje za mlado osebo in kako veliko lahko pridobi pri prenosu znanja in izmenjavi kompetenc ter razvijanju novih veščin, medtem ko se zabava z vrstniki, ki imajo podobne cilje in stališča. Nato sem v okviru mladinskih projektov delovala kot vodja projektov, ob tem pa sem bila tudi večna učenka in udeleženka v različnih neformalnih učnih dejavnostih.

Ena najbolj neverjetnih neformalnih dejavnosti, ki je zelo pozitivno vplivala name in na mojo poklicno kariero, je bil tečaj usposabljanja Give Power and Help – Self-Identity in Youth Work and Projects, ki je potekal maja 2017 v Zakopanah na Poljskem. Usposabljanja se je udeležilo 25 mladinskih delavcev iz osmih držav, njegov namen pa je bil ozaveščanje mladinskih delavcev o uresničevanju različnih vrst projektnih pobud.

Cilj usposabljanja sta bila izboljšanje kvalifikacij mladinskih delavcev in njihov osebnostni razvoj, poleg tega pa je bilo namenjeno spodbujanju medkulturnega dialoga. Zaradi medsebojnega sodelovanja je bila vzpostavljena stabilna in zanesljiva kontaktna mreža, ki je udeležencem omogočila promocijo dobrih odnosov in podlago za uspešno prihodnje partnerstvo.

Po koncu usposabljanja sem našla motivacijo in se odločila pridobiti certifikat Project

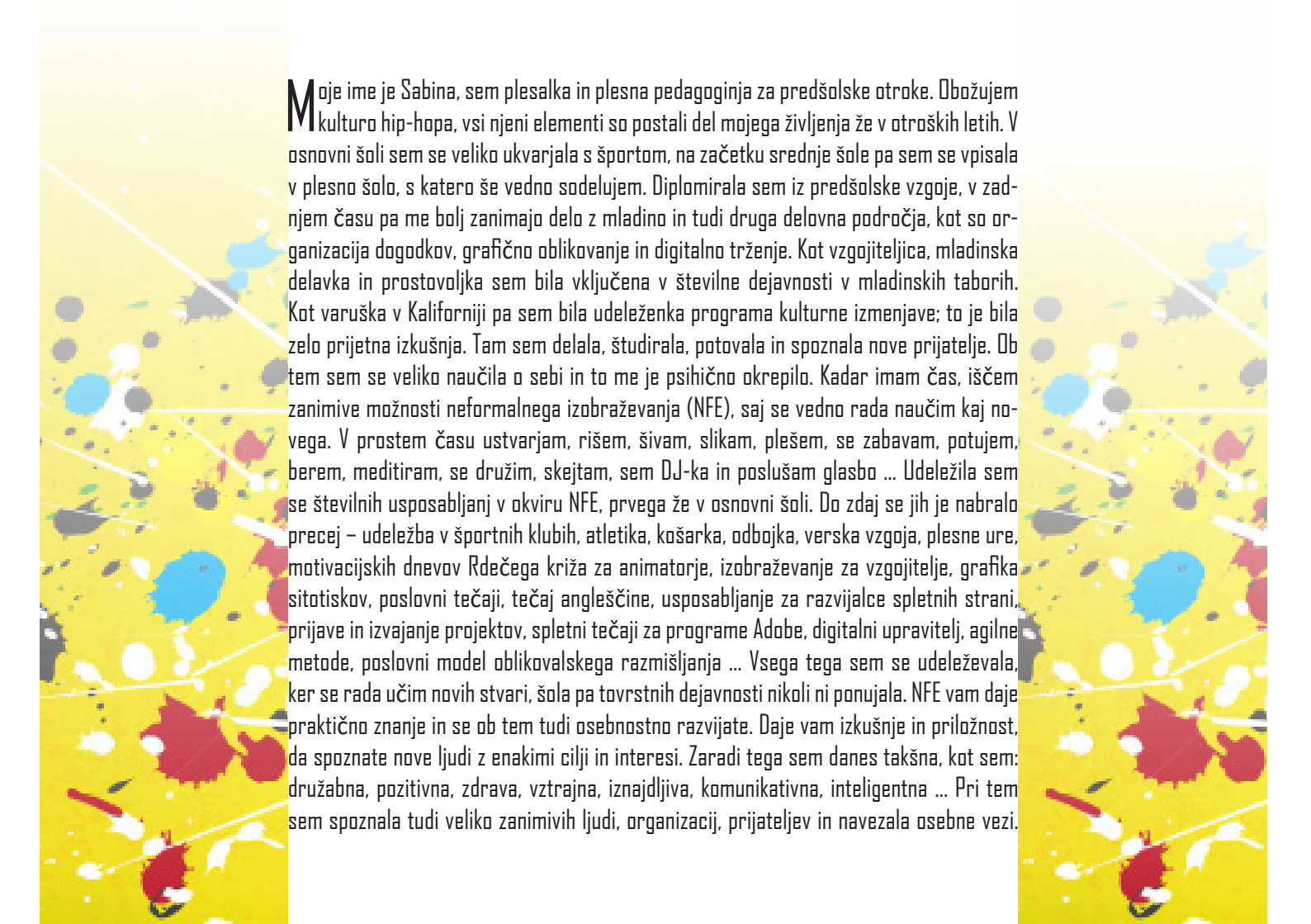
Management Professional (PMP) ter se posvetiti uvedbi in upravljanju mladinskih projektov v lokalnem okolju. Tako sem dve leti pozneje s prijateljicama začela nekaj novega: ustanovile smo svojo nevladno organizacijo The Future Now Association.

Naša organizacija se ukvarja z nacionalnimi in mednarodnimi pobudami, dejavnostmi in projekti za mlade in tiste, ki se z mladimi poklicno ukvarjajo, ter skupaj z njimi. Vsi smo navdušeni nad učenjem in visokokakovostnim izobraževanjem, večkulturno graditvijo mostov, enakostjo in človekovimi pravicami, vodenjem in osebnim razvojem ter prenosom znanja.

Nenehno si prizadevamo motivirati učence in ustvarjati učno kulturo z zagotavljanjem svetovanja in usmerjanja o vseživljenjskem učenju v šolah, univerzah in na delovnih mestih. Spodbujanje vseživljenjskega učenja je postalo eden naših glavnih ciljev, saj mladim ponuja edinstveno priložnost, da razvijejo nove veščine in kompetence ter pridobijo neverjetne izkušnje, bogatijo prijateljstva in nabirajo dragocene spomine z drugimi mladimi!

ROSALIYA

Moje ime je Sabina, sem plesalka in plesna pedagoginja za predšolske otroke. Obožujem kultura hip-hopa, vsi njeni elementi so postali del mojega življenja že v otroških letih. V osnovni šoli sem se veliko ukvarjala s športom, na začetku srednje šole pa sem se vpisala v plesno šolo, s katero še vedno sodelujem. Diplomirala sem iz predšolske vzgoje, v zadnjem času pa me bolj zanimajo delo z mladino in tudi druga delovna področja, kot so organizacija dogodkov, grafično oblikovanje in digitalno trženje. Kot vzgojiteljica, mladinska delavka in prostovoljka sem bila vključena v številne dejavnosti v mladinskih taborih. Kot varuška v Kaliforniji pa sem bila udeleženka programa kulturne izmenjave; to je bila zelo prijetna izkušnja. Tam sem delala, študirala, potovala in spoznala nove prijatelje. Ob tem sem se veliko naučila o sebi in to me je psihično okrepilo. Kadar imam čas, iščem zanimive možnosti neformalnega izobraževanja (NFE), saj se vedno rada naučim kaj novega. V prostem času ustvarjam, rišem, šivam, slikam, plešem, se zabavam, potujem, berem, meditiram, se družim, skejtam, sem DJ-ka in poslušam glasbo ... Udeležila sem se številnih usposabljanj v okviru NFE, prvega že v osnovni šoli. Do zdaj se jih je nabralo precej – udeležba v športnih klubih, atletika, košarka, odbojka, verska vzgoja, plesne ure, motivacijskih dnevov Rdečega križa za animatorje, izobraževanje za vzgojitelje, grafična sitotiskov, poslovni tečajji, tečaj angleščine, usposabljanje za razvijalce spletnih strani, prijave in izvajanje projektov, spletni tečajji za programe Adobe, digitalni upravitelj, agilne metode, poslovni model oblikovalskega razmišljanja ... Vsega tega sem se udeleževala, ker se rada učim novih stvari, šola pa tovrstnih dejavnosti nikoli ni ponujala. NFE vam daje praktično znanje in se ob tem tudi osebnostno razvijate. Daje vam izkušnje in priložnost, da spoznate nove ljudi z enakimi cilji in interesi. Zaradi tega sem danes takšna, kot sem: družabna, pozitivna, zdrava, vztrajna, iznajdljiva, komunikativna, inteligentna ... Pri tem sem spoznala tudi veliko zanimivih ljudi, organizacij, prijateljev in navezala osebne vezi.

Ta oblika izobraževanja ponuja resnično veliko in prav tiste stvari, ki jih v našem šolskem sistemu tako zelo pogrešamo. Ob tem se mimogrede naučimo solidarnosti, strpnosti, sodelovanja, timskega dela, empatije in biti to, kar smo. Mislim, da so mi vse moje znanje in izkušnje, ki sem jih pridobila pri različnih oblikah NFE, pomagali prebroditi težave, s katerimi sem se srečevala. V kakršnikoli situaciji sem zdaj bolj iznajdljiva, ker imam nekaj znanja z različnih področij življenja. Dobro je, da se poskusite naučiti različnih stvari z različnih področij, ki vas zanimajo. Svojih veščin in znanja sama ponavadi ne vidim jasno, zato težko prepoznam svoj napredek. Šele kadar skušam drugim razložiti o svojih izkušnjah na tečajih NFE, se zavem, kaj so mi dali, kaj so me naučili. Mislim, da delodajalci v Sloveniji še vedno dajejo prednost formalnemu izobraževanju. Zanje je NFE nekaj postranskega, razumejo ga bolj kot hobi. Vendar verjamem, da moje preteklo neformalno izobraževanje lahko pokaže, v čem sem dobra in kaj rada počnem, kam usmerjam svojo pozornost. Vsakomur svetujem, naj se udeleži tečaja ali usposabljanja NFE, in nikoli ni prepozno, da se naučimo česa novega. Udeležite se vsakega predavanja, ki vas zanima. V tem svetu se je mogoče naučiti ogromno stvari, zato odprite svoj um in nikoli ne nehajte raziskovati in iskati znanja. Neformalno izobraževanje je navadno bolj zabavno in sproščeno kot učenje v šoli. Šalimo se z učitelji, si medsebojno pomagamo, družimo se po učnih urah ... Prepričana sem, da boste spoznali nove ljudi, se osebno razvili, morda izstopili iz svojega območja udobja in se naučili tudi marsičesa, kar potrebujete v življenju in karieri, zato le poiščite svojo pot.

SABINA

Sem Sadri Aliu, star sem 27 let, po narodnosti Albanec. Prva tri leta otroštva sem preživel v Švici. Moj rojstni kraj pa je mesto Prešovo na jugu Srbije, kamor smo se potem vrnili z družino. Pozneje sem se selil od ene šole do druge, srednjo sem zaključil v Preševu. Po diplomni na Jugovzhodnoevropski univerzi v Tetovu v Severni Makedoniji sem se spet vrnil v svoje ljubljeno Prešovo. Nekaj sem iskal, pa nisem natančno vedel, kaj sploh želim.

Na začetku sem iskal priložnost za zaposlitev, v kateri bi se lahko našel, iskal sem tečaje, prireditve, dejavnosti, prostovoljno delo – karkoli, samo da bi bil zaposlen. Vendar je bilo težko, saj priložnosti za mlade primanjkuje, ni dejavnosti, mladi pa so pasivni predvsem zaradi neinformiranosti in političnih vprašanj. Po letu, polnem težav, se mi je le uspelo vključiti v lokalne nevladne organizacije. Vodil in usklajeval sem dejavnosti na lokalni ravni ter poskušal ozavestiti in usposobiti mlade v domačem mestu o mladinskem delu, mladinski politiki in o tem, kako pomembno je neformalno izobraževanje.

A leta 2017 sem začutil močno motivacijo za neformalno izobraževanje, delovanje na področju civilne družbe in mladinsko delo. Takrat sem se udeležil tečaja o socialnem podjetništvu v Topoli v Srbiji. Nanj vnaprej nisem bil prip-

ravljen, nisem vedel, kako bo potekal, a nekaj me je sililo k udeležbi.

Do takrat sem sodeloval v več kot 20 projektih Erasmus+ in pri skoraj vsaki dejavnosti in projektu, ki jih je v okviru programa Erasmus+ izvajala nevladna organizacija Iuventa. Moj krog se je ob tem zelo širil, spoznal sem nove prijatelje, druge kulture, potoval sem v različne države, izzval samega sebe, moj um se je spreminjal, postal sem bolj vljuden, naučil sem se prisluhniti drugim, pridobil veliko znanja, izboljšal svoje spretnosti na različnih področjih, vse v procesu neformalnega izobraževanja. NPo vseh izkušnjah in sodelovanju pri različnih temah in projektih po vsej Evropi, ki jih financira Evropska komisija v okviru programa Erasmus+, lahko rečem, da sem se profesionalno razvil. Najpomembnejša pa je moja volja in vem, da svojega časa ne smem zapravljati, ampak ga

želim nameniti za napredek in aktivacijo naših mladih.

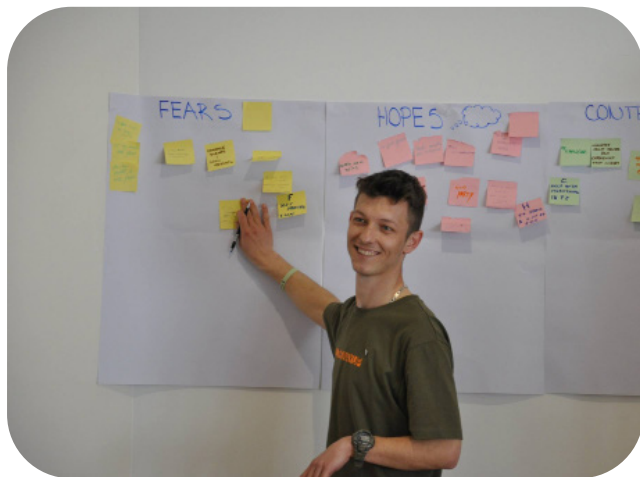
Mladina nima priložnosti ali pa se znajdejo v neugodnih vplivih nekaterih mehanizmov, toda bolj me potre, ko vidim, da se niso pripravljene boriti za svoje pravice. Potrebujemo sodelovanje – vsi skupaj med seboj delimo informacije, sodelujemo pri neformalnem izobraževanju in z izkušnjami pomagamo pri ozaveščanju naših mladih, ki so neaktivni del družbe. Vse, kar potrebujejo, je podpora.

Naša družba potrebuje izkušnje, ki jih omogočajo neformalno izobraževanje, izmenjava idej med mladimi, odpravljanje težav, s katerimi se srečujejo na poti, učni proces z mladimi iz Evrope, ki se učijo skupaj, in širjenje informacij med mladimi.

Včasih morate pozabiti, kdo ste, od kod prihajate, ali pripadate manjšini, ampak se morate osredotočiti na to, kar želite biti ...

Ugotovil sem, da je neformalno izobraževanje pomembno prav toliko kot formalno, morda celo bolj. Pridružite se mu zdaj, da ne boste nekega dne obžalovali, da niste začeli prej!

Sadri

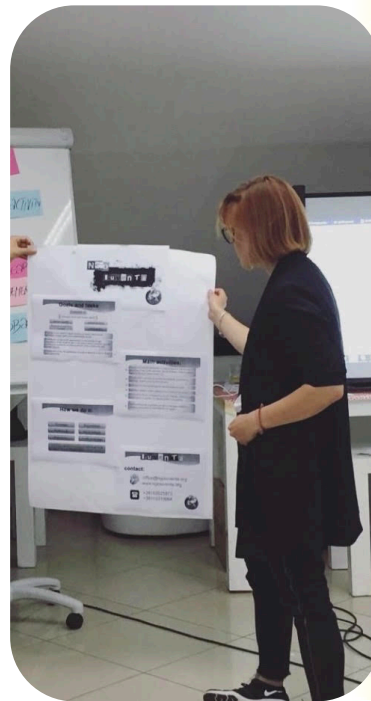

Moje ime je Sandra Bogdanović in sem novinarka. Delam na srbski nacionalni televiziji kot novinarka reporterka. Stara sem 25 let. Pred tremi leti sem se поблиže spoznala s področjem neformalnega izobraževanja, ker sem kot novinarka želela začutiti multikulturalnost in izvedeti več o alternativnih načinih učenja ter izboljšati svoje znanje o drugih religijah, jezikih in tradicijah. S prostovoljstvom na področju nevladnih organizacij sem se začela ukvarjati že v srednji šoli, resneje pa pred tremi leti v nevladni organizaciji luventa. To je ena najboljših organizacij v moji državi. Tam so mi ponudili vse možnosti za napredek, tako da sem postala tudi mladinska delavka. Udeleževala sem se srečanj APV, tečajev usposabljanja, izmenjav, raznovrstnih drugih srečanj in tudi sama vodila številne ekipe. O neformalnem izobraževanju sem se začela učiti prek izobraževanj, družabnih iger, pri nekaterih najboljših trenerjih in moderatorjih. Kot sem že dejala, se mi je neformalno izobraževanje zdelo koristno za moje delo, toda ko sem se z njim začela, sem se v ta svet zaljubila. Želela sem spoznati ljudi z drugačnimi osebnostnimi lastnostmi, kot jih imam sama, izvedeti več o njihovem procesu dela na področju neformalnega izobraževanja. Ko sem bila mlajša, sem se v navadni šoli težko učila, učenje je bilo dolgočasno in tradicionalno. Vedno sem si želela, da bi bilo bolj ustvarjalno, bolj odprto in prilagojeno možnostim vsakega posameznega otroka. Na srečo sem izvedela za neformalni način izobraževanja in lahko rečem, da se še vedno spominjam vsega, kar sem se naučila na ta način, veliko bolj kot pa tistega po 17-letni poti formalnega izobraževanja. Pri usposabljanjih sem okrepila tudi samozavest. Poleg tega sem pridobila veliko novih perspektiv in prijateljev. Neformalno izobraževanje mi je pomagalo, da sem začela čutiti ljubezen do sebe in bolj zaupati svojim idejam, sebi in temu, kar želim v življenju. Pomagalo

mi je pri nekaterih delovnih stikih, ki jih lahko uporabim in jim pomagam, da pridejo v javnost. Pomagalo mi je najti pot in začititi, kdo želim biti. Bolj sem se začela zavedati osebnih bojev ljudi. Sprva pri sebi nisem videla nobenega napredka, toda zdelo se mi je neverjetno, da so me drugi slišali, da so sprejemali moje ideje in da sem hitro napredovala na svoji poti v nevladni organizaciji luventa. Moja samopodoba se je izboljšala. Prej nikoli nisem pomislila, da bi v svoj krog s tako lahkoto sprejemala tujce. Zato lahko rečem, da sem dosegla ogromen napredek, in prepričana sem, da nihče in nič drugega ne more vplivati name bolj, kot se to zgodi na seminarjih in usposabljanjih v programih neformalnega izobraževanja. Moj delodajalec je moj napredek k sreči hitro prepoznal, zato sem kaj hitro postala koordinatorka. Dobila sem priložnost upravljati naša družbena omrežja, saj so zaupali, da sem za to delo najboljša, in hitro sem se vključila v ekipo. Vsem, ki jih mika neformalno izobraževanje, predlagam, da ste odprti, ko stopite na to področje, saj ljudem res veliko ponuja. Najprej so na vrsti osnove, uvajanje v neformalno izobraževanje, in če je to posamezniku všeč, gre lahko globlje in odkrije veliko več. Najboljši občutek pa je, ko postanete trener in vodite učne seanse. Lahko potrdim, da mi je neformalno izobraževanje spremenilo življenje. Če bi bilo treba izbirati med tradicionalnim in neformalnim načinom učenja, bi bilo neformalno po mojem mnenju za vsakogar boljše. Zagotovo vas bo preoblikovalo za prihodnost, odprlo vaše oči in misli za stvari, o katerih ste mislili, da niso v vašem dosegu. Zbližali se boste z ljudmi po vsem svetu, pridobili veliko novih prijateljev in spoznali drugačne poglede. Moj nasvet vsem, ki vstopate v svet neformalnega izobraževanja, je: pripravite se, da se vse, o čemer ste sanjali, uresničijo!

SANDRA

Sem Silvia Dervishi, 25-letnica iz Tepeleneja v Albaniji. Študirala sem geoinformatiko. Zdaj pa delam kot koordinatorka projektov pri združenju Beyond Barriers, ki deluje na področju mladine. Dejavnosti neformalnega izobraževanja sem spoznala že leta 2013. Takrat sem se udeležila mladinske izmenjave v Lizboni na Portugalskem. Od takrat sem se bolje seznanila z organizacijo pošiljateljico in sodelovala v več kot 100 dejavnostih neformalnega izobraževanja na lokalni, nacionalni in evropski ravni. To so bili različni tečaji, mladinske izmenjave, usposabljanja, seminarji, mrežna srečanja itd. Prijatelji, ki so s tem že imeli izkušnje, so mi pred odločitvijo za udeležbo prigovarjali, da bo to nepozabno doživetje in da ga vsekakor ne smem zamuditi. Po njihovih spodbudnih besedah sem se odločila, da si dovolim razširiti obzorja, pridobiti nova znanja, spoznati nove ljudi, se zabavati in izboljšati svoje sposobnosti.

Rada rečem, da vključevanje v tovrstne dejavnosti spreminja življenje. Meni osebno so te dejavnosti dale več kot le znanje. Seveda je bilo to primarna stvar, ki sem jo dobila, saj neformalne dejavnosti ponujajo različne vrste učenja, informacije in metode, ki v formalnem sistemu niso zelo pogoste. Ob tem pa so mi te dejavnosti pomagale, da sem se bolje spoznala in se zgradila – ne samo osebno, temveč tudi profesionalno. Poleg tega, da sem imela priložnost pridobiti nekatere kompetence, sem spoznala tudi neverjetne ljudi in mladostnike iz vse Evrope. Na številne stvari v življenju sem začejala gledati drugače, ne več omejeno z okviri svoje majhne škatle, v katerih sem bila vajena bivati. Spoznala sem nove prijatelje in vrednote človekovih pravic, vključenost in pomen mladinskega dela. Ponovno sem dobila potrditev, da med ljudmi iz različnih držav ni resničnih meja, ampak so te meje večinoma začrtane v naših mislih.

Po zaslugi različnih dejavnosti, pri katerih sem sodelovala v okviru programa Erasmus+, sem gradila in izpopolnjevala svoje sposobnosti in znanje na različnih področjih, kot so človekove pravice, enakost spolov, socialna vključenost, podjetništvo, oblikovanje politik itd. Pridobljene veščine so mi pomagale, da sem se bolj vključila v organizacijo tako na lokalni kot tudi evropski ravni, te izkušnje pa so tudi pripomogle, da sem pozneje dobila službo v združenju Beyond Barriers. Udeležba v dejavnostih neformalnega izobraževanja je vedno učinkovit način učenja in izboljševanja, in to me žene naprej tako pri delu kot pri večji vključenosti na terenu. Priložnost deliti različna mnenja in ideje za izgradnjo naše družbe, sodelovati z drugimi in prispevati k večji vključenosti drugih mladih in čutiti, da se moj majhen prispevek še vedno spreminja, me je spodbudila k nadaljnjemu delu v sektorju civilne družbe in k mednarodnemu mladinskemu delu. Ob različnih dogodkih in izobraževanjih sem spoznala pomen medkulturnega učenja, spoštovanja raznolikosti in spodbujanja evropskih vrednot, kot so spoštovanje

človekovih pravic, izgradnja miru in demokracija, enakost in solidarnost z marginalizirano mladino in pravno državo. Kot koordinatorka projektov v združenju Beyond Barriers sem med drugim odgovorna za ohranjanje komunikacije z različnimi partnerji z Zahodnega Balkana in EU ter za organiziranje različnih dejavnosti, ki mi pomagajo pri razvoju svojih veščin v organizaciji, komunikaciji in upravljanju časa, še pomembneje pa je, da sem zaradi dejavnosti in projektov spoznala, da je ukrepanje ključni element, če želimo izboljšati delovanje družbe.

Napredka ni bilo težko prepoznati, ker je bil viden že po prvi dejavnosti, sama pa sem dojela, da sem pri različnih tematikah bolj kompetentna, izboljšala sem svoje veščine v komunikaciji, vodenju, tujem jeziku itd. S sodelovanjem na različnih delavnicah sem okrepila svojo ustvarjalnost, postala empatična in se naučila tudi dvigniti glas, da bi opozorila na pereče težave. Zadnji dve leti se urim v moderiranju različnih dejavnosti neformalnega izobraževanja, kjer sem odkrila še en vidik mednarodnega mladinskega dela, ki ga imam rada in s katerim se želim ukvarjati. Izkušeni trenerji v moji organizaciji so mi dali priložnost, da se učim od njih, in mi pokazali, kako vsak dan postajati boljši. Prav tako pa so me ravno oni najbolj motivirali, da premikam svoje meje in stopim ven iz območja udobja.

Moj predlog mladim je, da več sodelujejo v dejavnostih, kot so tečajji usposabljanja, seminarji, mladinske izmenjave, torej dejavnostih, ki so del programa Erasmus+. Po mojem mnenju to resnično spreminja življenje in jih bo opremilo s pravimi veščinami in kompetencami za življenje in delo. Te dejavnosti zagotavljajo drugačno in interaktivno učno izkušnjo, za katero je zelo pomembno, da zrastemo kot oseba in spremenimo družbo. Menim, da bi mladi morali več sodelovati pri vseh vrstah dejavnosti, povezanih z neformalnim izobraževanjem. Morali bi pridobiti tudi to novo učno izkušnjo, ki bo spodbudila njihovo kritično razmišljanje, jim pomagala dojemati stvari z drugačnega vidika, in kar je najpomembnejše – neformalno izobraževanje je zgrajeno okoli udeležencev, torej bodo mladi vedno njegovi glavni junaki in akterji.

SILVIA

Sem Sonia, stara sem 32 let, končala sem magistrsko stopnjo študija. Govorim angleško in rusko. Sem radovedna in željna znanja. Do danes nisem nehala študirati in se učiti novih stvari. Potem ko sem deset let delovala v zasebnem sektorju in zamenjala na desetine služb, danes delam v javni upravi (na področju kulture in združenj) in svoje znanje končno lahko prispevam v dobro skupnosti.

Živim na čudovitem otoku Sardinija. Kot otročanka sem se med odrasčanjem ubadala s težavami, povezanimi z lego sredi morja, slabo dostopnostjo s celine, neprijetnostmi na potovanjih in dragim prevozom do celine. Zato sem začela potovati in Evropo spoznavati razmeroma pozno, šele kot študentka.

Prek asociacionizma sem spoznala številne projekte, ki jih promovira program Erasmus+. S projekti sem se imela možnost vključiti v nova in nepričakovana dogajanja. Prednosti, ki sem jih pridobila, je nešteto. Z njimi sem si povečala poklicne kompetence. Srečujem se z vrstniki iz različnih kultur in tistimi, ki prihajajo iz popolnoma drugačnih okolij. Naučila sem se, kako edinstvena je raznolikost.

Na sebi sem izkusila in preizkusila pomen znamenitih »prečnih« veščin, ki jih prej nisem poznala. Dojela sem, na kakšen način lahko neformalno izobraževanje spremeni tako izobraževalni kot delovni kontekst.

Imam veliko srečo, da sem se lahko udeležila desetih projektov. Za sodelovanje pri prvem sem se odločila, ker me je očarala ideja, da bi se lahko povezovala v 100-odstotno mednarodnem, heterogenem in dinamičnem kontekstu. Sodelovala sem v projektih skupaj z vrstniki pa tudi s skupinami invalidov, sirskimi begunci, kurdske pastirji in ljudmi z manj priložnostmi vseh starosti. Delo v razmerah, ki so tako drugačne od meni znanih, mi je pomagalo razumeti svojo moč in opustiti nekatere predsodke in stereotipe, ki so žal značilni za našo kulturo.

Udeležila sem se usposabljanj in kulturnih izmenjav tako v tujini kot v Italiji. Bila sem tako gostja kot gostiteljica. Vsak projekt mi je dal nekaj unikatnega, tako glede pridobljenih veščin kot novega zavedanja. Neformalno izobraževanje je tako pomembno. Omogoča pridobivanje posebne empatije in občutljivosti, kritičnega mišljenja, pronicljivega in pametnega učenja.

Naučila sem se usmeriti na svoje cilje, delovati v skupini, stres razumeti kot motivacijski dejavnik, ne pa kot nekaj sovražnega. Manj pomena pripisujem samo ekonomskim vidikom, bolj pomembni se mi zdijo socialni.

Trening nadaljujem z vsakodnevno rastjo in učenjem skozi prakso. Zaradi svojih sposobnosti reševanja problemov in javnega nastopanja sem pogosto v vlogi vodje delovnih skupin. Brez projektov Erasmus+ danes verjetno ne bi imela tako širokih zaposlitvenih in poklicnih možnosti, pomembna konkurenčna prednost je tudi znanje jezikov.

Mladim predlagam, da nikoli ne odnehajte. Skočite, raziskujte, poslušajte, učite se! Šele ko se postavite v prvo bojno linijo in izstopite iz območja udobja, boste razumeli, kakšen je vaš talent in kakšna je vaša pot.

SONIA

Učiti se

med igro

Sem Urania Rapti, psihologinja, izkustvena trenerka za izobraževanje o človekovih pravicah in mentorica. Leto 1985, Ampelokipoi, Solun, tečaj matematike – uvod v ulomke! Naša učiteljica vstopi v razred s čokoladno torto v roki. Razdeli jo na enake deleže in nam postreže! Potem ko sem jo z navdušenjem in presenečenjem opazovala, mi je bilo po zaužitju tiste rezine torte takoj jasno, kaj so ulomki v resnici in kako lahko operiraš z njimi. In prosim, ne pozabimo, nikoli nisem bila za matematiko!

Izkustveno učenje lahko resnično motivira učence k izmenjavi idej, preizkušanju novih metodologij in učenju novega z uporabo igre. Da bi si učenec zapomnil novo snov in pridobil nova znanja, začuda potrebuje manj domačih nalog. Izkustveno učenje ustvarja vzdušje pravičnosti in preseže akademske in jezikovne ovire, tako da se ljudje (vseh starosti) osvobajajo akademskih bremen ali kognitivnih težav! Pri izkustvenem učenju je lahko vsakdo »učitelj ali učenec«.

Ker pri tovrstnem učenju pomembno vlogo igrata psihodinamika in skupinska dinamika, ljudje delujejo celostno, in ne le s svojim kognitivnim umom, novo znanje postane skupno, rezultat skupine, in ne le osebni akademski dosežek. Iz-kustveno učenje tudi spodbuja solidarnost in timsko delo.

Leto 2020, Solun. Zdaj imam 43 let in še vedno uživam, ko sodelujem v izkustvenem učenju, bodisi kot trenerka (učiteljica) bodisi kot udeleženka (učenka). In slednje nadvse rada počnem. Preizkusite ga! Poskusite se učiti prek igre in se presenetite, oziroma še bolje, presenetite svoje kognitivne misli tako, da aktivirate sebe celega!

Urania

Ime mi je Viola Orgiano. Sem grafična oblikovalka in študentka arhitekture, stara sem 25 let in prihajam iz Ussane, mesta s približno 5000 prebivalci v pokrajini Cagliari na Sardiniji. Trenutno v Lizboni na Portugalskem zaključujem študij v okviru desetmesečne študijske izmenjave Erasmus+.

Pred približno tremi leti sem sodelovala pri številnih dejavnostih neformalnega izobraževanja. Po opravljeni državni službi v TDM 2000 International sem se lahko udeležila več tečajev, mladinskih izmenjav in vseh vrst mobilnosti.

Za sodelovanje sem se odločila, ker tovrstne dejavnosti tvorijo transverzalne veščine, ki jih drugi izobraževalni sistemi ne ponujajo. Pravzaprav sem pridobila predvsem praktične spretnosti, bolj uporabne pri obravnavanju vsakdanjega življenja in drugih ljudi, akademskih pa manj.

Veščine in izkušnje, ki so mi jih omogočile te dejavnosti, so bile koristne pri vstopu na trg dela tako na nacionalni kot na mednarodni ravni.

Napredka ni bilo težko prepoznati, ker je bil opažen pri zelo praktičnih stvareh; ljudje, ki so lahko videli napredek, so ocenili moj »novi« način dela in odnos z ljudmi, ki so sodelovali v tem procesu. Tovrstna dejavnost je koristna za vsakogar, še posebej za ljudi, ki si še niso začrtali svoje poti in iščejo močne zunanje dražljaje, s katerimi bi se lažje usmerili v prihodnost. Menim, da je neformalno izobraževanje enako pomembno kot formalno, saj ponuja veliko prednost pri usposabljanju za vsakdanje življenje in s tem tudi pri zaposlitvi.

Gre torej za priložnost in popolnost. To je priložnost, ki je ne smete zamuditi!

VIOLA

Sem Yunus, prihajam iz Istanbula v Turčiji in štejem 29 let. Po izobrazbi sem digitalni tržnik in delam kot samostojni delavec. Zanima me digitalno nomadstvo, rad potujem in spoznavam nove kulture, ljudi in kraje. Na Poljskem sem bil prostovoljec v okviru programa Erasmus+.

Po zaslugi projektov sem spoznal veliko ljudi iz drugih kultur, ki govorijo različne jezike. Med drugim sem se udeležil neformalnega izobraževanja, kjer smo se z otroki igrali v gozdu in se učili angleščino. Vzdušje vsekar vpliva na proces izobraževanja. Ljudi ne moreš naučiti, kaj je življenje, če jih zapreš med štiri stene.

Zame najpomembnejša korist neformalnih dejavnosti so ljudje. Spoznavanje ljudi, pridobivanje novih prijateljev in širjenje kroga znancev. To so zelo dragoceni dosežki. Navsezadnje je vse, kar vemo, namenjeno drugim ljudem.

Različni umi prinašajo različne misli. V okolju različnih umov se porajajo različne ideje. Tako imamo priložnost gledati na stvari z različnih perspektiv.

Življenje izkusimo tako, da ga živimo. Če želite res živeti, morate spoznavati, morate odkrivati. Življenja ne morete izkusiti tako, da sedite doma pred zaslonom.

Odkrijte svoje življenje!

YUNUS

Moje ime je Zach in zdaj živim tako, kot si nikoli nisem predstavljal. Prej je bilo vse v mojem življenju nekako predvidljivo, potem pa sem prišel do točke, na kateri sem za štiri leta obtičal – imel sem slabe navade, moj študij na univerzi je obmiroval, odvisen sem bil od finančne podpore družine. Občutek sem imel, da si dan za dnem kopljem globljo luknjo. Potem nisem več zdržal: nekaj se je moralo spremeniti. Takrat sem izvedel za prostovoljski projekt daleč stran od moje domovine Grčije, v Romuniji, kjer bil lahko začel znova, z ničle. In sem odšel, odločen, da bom počel vse tiste stvari, ki jih do takrat nisem: ponujenih priložnosti ne bom zavrnil in prevzel bom odgovornost za svoja dejanja. V sklopu programa, povezanega z dobrim počutjem, področjem, ki me navdušuje, sem v šolah izvajal delavnice o duševnem zdravju, športne dejavnosti in tečaje pravilne drža telesa, pripravil sem tudi dobrodelno tekmo in različne druge dejavnosti. Večino časa sem uporabljal neko metodo, ki je nisem znal poimenovati. Pozneje, po udeležbi na izobraževanjih, namenjenih prostovoljcem EVS, sem spoznal neformalno izobraževanje. Končno so dejavnosti, ki sem jih opravljal, vendar nisem mogel razložiti, kakšen vpliv imajo, dobile skupni izraz. Ne le to, s sodelovanjem na treningih sem postal sposobnejši artikulirati učne rezultate in načrtovati svoje učenje, kar mi je pomagalo do jasnejše predstave, kako pri ciljni skupini spodbuditi določene veščine in znanje, kot so timsko delo, vodenje, komunikacijske veščine, celo empatija. Ko sem opazil, da tako tudi aktivno sodelujem pri ob-

likovanju svojega življenja in da s tem pomagam drugim, je moje življenje dobilo pomen. Pogosto nisem mogel prikriti, kako dobro se počutim. To, da so bile spremembe vidne v mojih odnosih z ljudmi, me je presenetilo, hkrati pa sem vse skupaj začel bolj ceniti in razmišljati o novih možnostih učenja. Še bolj mi je to postalo jasno, ko sem po zaključenem EVS sodeloval na mladinski izmenjavi. Organiziral sem tudi več delavnic, po katerih sem prejel izredno pozitivne povratne informacije udeležencev. Izboljšala se je tudi moja drža. Rečem lahko, da februarja letos, ko sem se po 11-mesečni pustolovščini vrnil domov, nisem bil več ista oseba kot ob odhodu. Končno sem vedel, kaj si želim in kako to doseči. Začel sem iskati možnosti, da bi se vključil v dejavnosti opolnomočenja ljudi, pri tem pa bi uporabljal veščine neformalnega izobraževanja. Po dolgem iskanju na spletu in pošiljanju e-poštne sporočil sem začel obiskovati tečaje na temo spodbujanja dialoga in dobil službo v nevladni organizaciji, ki se ukvarja z mladinskim delom. Vse skupaj je bilo zame hud izziv, vendar me je moja vztrajnost pripeljala do prakse v tej organizaciji in do tega, da sem dobil vlogo pri spodbujanju dialoga med študenti iz različnih kultur. Ob misli na prihodnost se počutim dobro in imam cilj, ki se mu vsak dan bolj približujem, to je pomagati ljudem, da odkrijejo svoj resnični potencial. In vsak dan se učim, da bom to lahko počel bolje.

ZACH

To publikacijo je uredila in izdala
Agencija lokalne demokratije Mostar v sodelovanju z:

ldamostar@aldaintranet.org

<http://www.ldamostar.org>

Fra Ambre Miletića 30,
88000 Mostar

+387 36 333-830

<https://www.facebook.com/ldamostar/>

<https://www.instagram.com/ldamostar>

Sofinancira program
Evropske unije
Erasmus+

Podpora Evropske komisije pri izdelavi te publikacije ne pomeni odobritve vsebine, ki odraža samo stališča avtorjev, in Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih ta publikacija vsebuje.

Publikacijo podprl:

Institute for Youth
Development KULT

Izdajo te publikacije je podprl Inštitut za razvoj mladih KULT. Stališča, izražena v tej publikaciji, ne odražajo stališč Inštituta in so zanje izključno odgovorni njihovi avtorji.

Izdano: december 2020

Oblikovanje: Zlatan Nefic